

BAHUL

Methode geschiedenis voor de Ciclo Avansa

STAATSINRICHTING

Bahul – Geschiedenis methode voor de Ciclo Avansa

Katern: Staatsinrichting

Carola Peeters, Eduard Dresscher (projectleider)
Shèra Albertsz
Luc Alofs
Fiona Figaroa
Kenny Meyers

Eindredactie

Afdeling Curriculumontwikkeling, Directie Onderwijs
Eerste druk, 2009

Colofon

Met dank aan:

Edmund Fräser, Rene Herdé, Kees de Jong, Mireille Sint Jago, Merle Sint Jago- del Prado, Mirella Wijngaarden en Carola Peeters

Serie-overzicht

Katern Staatsinrichting

Katern Cultuur en Maatschappij

Katern Samenleving en Economie

Katern Staat en Natie

Uitgegeven door de afdeling Curriculumontwikkeling, Directie Onderwijs
Aruba

Opdrachtgever: Projectgroep SHA

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

BAHUL is de methode voor het vak geschiedenis.

Een „bahul“ is een grote oude koffer waarin waardevolle en belangrijke spullen bewaard worden. Misschien heeft jouw oma of opa nog wel ergens zo’n „bahul“ liggen. In een „bahul“ zitten spullen uit het verleden zoals foto’s, dagboeken, verslagen, oude boeken, archiefstukken, et cetera.

Een „bahul“ open je om het verleden te onderzoeken en tot leven te brengen. Dit geldt ook voor deze methode. Je zult zien dat je vanuit het verleden veel van het heden kunt verklaren. In de methode „Bahul“, ga je zowel de Arubaanse geschiedenis als de wereldgeschiedenis onderzoeken. Sla het boek open en ga mee op ontdekkingsstocht.

De schrijvers van Bahul

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Het oude Griekenland en het ontstaan van de democratie	7
Paragraaf 1.1. De Griekse samenleving	9
Paragraaf 1.2. Denken over politiek	13
Begrippenlijst hoofdstuk 1	18
Hoofdstuk 2: Het politieke leven in de Middeleeuwen en de Vroegmoderne Tijd	19
Paragraaf 2.1. De Middeleeuwen en de Vroegmoderne tijd	21
Paragraaf 2.2. De revolutie breekt uit.	26
Paragraaf 2.3. Thorbecke	30
Begrippenlijst hoofdstuk 2	34
Hoofdstuk 3: Kolonialisme en het streven naar onafhankelijkheid	36
Paragraaf 3.1. De Kolonie Curaçao in de negentiende eeuw	37
Paragraaf 3.2. „Baas den nos mes un cas?“ Separacion!	42
Paragraaf 3.3. Status Aparte	50
Begrippenlijst hoofdstuk 3	56
Hoofdstuk 4: Aruba als land binnen het Koninkrijk der Nederlanden	58
Paragraaf 4.1. Statuut en staatsregeling	59
Paragraaf 4.2. De wetgevende en uitvoerende macht op Aruba vanaf 1986	64
Paragraaf 4.3. De rechterlijke macht op Aruba vanaf 1986	71
Begrippenlijst hoofdstuk 4	78
Hoofdstuk 5: Praktische opdracht	80
Begrippenlijst	84
Tijdbalk	86

Inleiding

In dit katern van de reeks van „Bahul“ ga je leren over het bestuur en de politiek door de eeuwen heen. Dit onderdeel wordt in het vak geschiedenis „staatsinrichting“ genoemd. Voordat we aan dit onderwerp gaan beginnen, leren jullie eerst Buchi en Chichi kennen. Zij voeren een gesprek over politiek.

Buchi: “Ik begrijp niet waar ze in de politiek over kletsen. Ministers en mensen in het parlement praten altijd met moeilijke woorden. Het is gewoon niet te volgen. Aruba heeft zijn eigen regering, maar maakt ook nog onderdeel uit van het Koninkrijk der Nederlanden. Dat is voor een gewoon mens toch niet meer te begrijpen??”

Chichi: “Er zijn best veel Arubanen die net zoals jij denken. Zij vinden politiek saai en moeilijk. Als er een minister op tv is, gaan ze gauw zappen. Jammer, want politiek is voor alle mensen belangrijk, of je nu 15 jaar bent of 75. Politiek gaat bijna over alles. Hoeveel jaren je naar school moet, hoe oud je moet zijn om een nachtclub te bezoeken en hoe oud je mag zijn om te mogen werken. Hoe hard je op een brommer mag rijden en nog honderden andere dingen. Binnenkort mag je ook gaan stemmen. Je mag dan stemmen op iemand die op een politieke lijst van een partij zit. Iemand in wie je gelooft.”

► Opdracht 1 (Groep van 5)

We gaan een klein beetje „politiek“ spelen in de klas.

Stel dat jouw klas dit schooljaar op excursie mag. Jullie mogen als klas, zelf gaan beslissen waar jullie naar toe gaan.

Dit zijn de keuzemogelijkheden:

- naar Curaçao (slavernij - geschiedenis);
 - naar de Caves op Aruba (landschappen- aardrijkskunde);
 - naar Venezuela in de bergen (vogelpopulatie- biologie);
 - naar Nederland (uitwisselingsprogramma- Nederlands).
- a. Schrijf eerst voor jezelf op, waar jouw keuze naar uitgaat. Geef ook aan waarom je ervoor kiest.
 - b. Om de beurt presenteert ieder groepslid binnen een groep van vier zijn keuze.
 - c. Je gaat nu als groep proberen om tot een keuze te komen. Probeer hierbij de rest van de groep te overtuigen om mee te gaan in die keuze.
 - d. Je hebt nu binnen je groep een keuze gemaakt. Je gaat nu die keuze uitleggen aan de rest van de klas. Het is de bedoeling om zoveel mogelijk mensen achter jouw keuze te krijgen. Bereid als groep een speech voor (niet langer dan 2 minuten), waarin je de keuze van de groep presenteert met goede argumenten.
 - e. Iedere groep geeft een speech. Je mag na iedere speech eventueel nog enkele vragen stellen of tegenargumenten inbrengen.
 - f. Nadat iedere groep zijn keuze bekend heeft gemaakt, gaan jullie stemmen. (de docent leidt de stemming).

En? Waar gaan jullie naar toe?????

Chichi: “Waar jullie mee bezig waren, is een voorbeeld van politiek. Politiek is alles wat te maken heeft met het besturen van een gebied. Er moeten belangrijke beslissingen gemaakt worden die voor iedereen zullen gelden, dus heel spannend. En als dat niet gebeurt wordt het een chaos!!!! Zie je nou hoe leuk en belangrijk het is om je met de politiek bezig te houden?”

„Ban cuminsa“ Laten we maar beginnen. Hoe is het in de politiek geweest? Hoe gaat het nu? En hoe zal het in de toekomst gaan? In hoofdstuk 1 gaan we ver terug in de tijd. Naar de Oudheid: de Oude Grieken (800 tot ongeveer 200 voor Christus) en de Romeinen (200 voor Chr. tot 500 na Chr.) komen aan bod. In hoofdstuk 2 worden twee perioden behandeld. De Middeleeuwen (500-1500 na Chr.) en de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd (1500-1800 na Chr.) Hoofdstuk 3 en 4 gaan over de politiek in de Moderne/Nieuwste Tijd (1800 na Chr. – nu).

► **Opdracht 2 (individueel)**

Maak zelf een tijdbalk waarin je de periode van de Griekse Oudheid, de Middeleeuwen, de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd en de Moderne/Nieuwste Tijd zet. Kleur in de tijdbalk de Griekse Oudheid groen, de Middeleeuwen zwart, de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd geel en de Moderne/Nieuwste Tijd rood. Schrijf de juiste jaartallen bij de perioden en schrijf twee kenmerken van iedere periode op.

Vergelijk jouw tijdbalk met die van je buurman of buurvrouw.

Hoofdstuk 1: Het oude Griekenland en het ontstaan van de democratie.

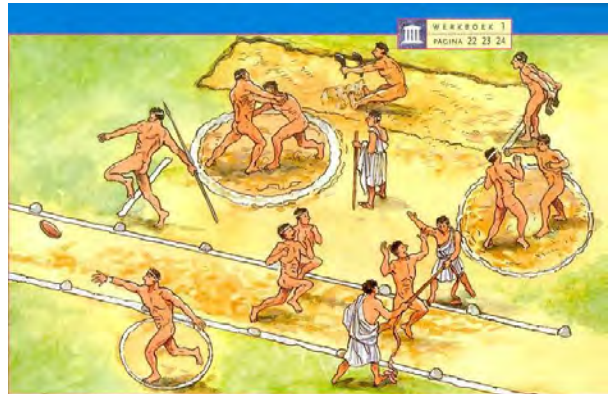
Eén van de belangrijkste volken ten tijde van de Oudheid waren de Grieken. Het gebied waar de Grieken ten tijde van de Oudheid woonden is niet het gebied dat we nu Griekenland noemen. Griekenland in de Oudheid bestreek ook een groot deel van de huidige Turkse westkust. De Grieken zijn belangrijk omdat ze veel dingen voor het eerst hebben ontwikkeld, die wij nu nog steeds gebruiken. In de periode tussen 500 en 300 voor Christus bedachten de Grieken bijvoorbeeld nieuwe bouwstijlen, sporten en politieke vormen die we nog steeds gebruiken.

Figuur 1.1. Het Parthenon op de Akropolis in Athene (447-432)

Figuur 1.2. Het witte huis in de VS

Figuur 1.3. Verschillende soorten sporten ten tijde van de klassieke Olympische Spelen in Griekenland

In dit hoofdstuk gaan we het met name hebben over het politieke leven van de Grieken. Over de verschillende manieren hoe ze hun gebied bestuurden en wie er allemaal mee konden besturen.

Figuur 1.4 Verschillende soorten sporten ten tijde van de Olympische Spelen in Beijing 2008

► **Opdracht 1 (duo)**

Bekijk *figuur 1.1* en *1.2*

Welke onderdelen van het Witte Huis in de VS doen je denken aan de Griekse bouwkunst?

► **Opdracht 2 (duo)**

Bekijk *figuur 1.3* en *1.4*.

Je kent vast de Olympische Spelen. Dit grote sportevenement werd door de Oude Grieken bedacht. Sinds 1896 worden de Spelen weer georganiseerd.

- a. Schrijf twee sporten op die zowel tijdens de klassieke Olympische Spelen als tijdens de moderne Olympische Spelen beoefend worden.
- b. Schrijf twee sporten op, die wel beoefend werden tijdens de Olympische Spelen in Groot Brittanië (2012), maar die vroeger tijdens de klassieke Olympische Spelen nog niet beoefend werden.

Vraag je docent LO of je een keer een klassieke sport tijdens de LO les kunt beoefenen.

Paragraaf: 1.1. De Griekse samenleving.

Doel van de les: In deze les leer je wie de Grieken waren en hoe ze leefden.

Kernbegrippen:

- Ongelijkwaardigheid
- Burgerrecht
- Slaven
- Stadstaat
- Krijgsgevangenen
- Politiek

Griekse mannen, vrouwen en... slaven

Bij de Grieken bestond er **ongelijkwaardigheid** tussen de mensen. Er waren vrije mensen met **burgerrecht**, vrije mensen zonder burgerrecht en **slaven**. Burgerrecht hield in dat je mocht stemmen. Eerst werd het burgerrecht gegeven aan alle vrije mensen die in een stad woonden en daarnaast ook land bezaten. Later kreeg je burgerrecht als allebei je ouders het burgerrecht al bezaten.

Figuur 1.5 Een keukenslaaf aan het werk.

Alleen mannen met burgerrecht mochten deelnemen aan het bestuur van de **stadstaat**. Een stadstaat werd gevormd door een stad met het omliggende gebied. Twee belangrijke stadstaten ten tijde van de Grieken waren Sparta en Athene. In Griekenland werd rond 600 voor Christus het burgerrecht gegeven aan mensen die in de steden woonden en land bezaten. Deze mannen hoefden niet te werken. Mensen die land bezaten waren rijk. Ze konden slaven voor hun laten werken, waardoor ze „vrije tijd” hadden om het land te besturen. Dit recht betekende dat ze de stad mee mochten besturen.

► **Opdracht 3 (individueel)**

- a. Waarom konden alleen mensen die land bezaten, burgerrecht krijgen en zodoende de stad besturen?
- b. Leg uit waarom vrouwen in Griekenland niets aan hun burgerrecht hadden.

Slaven waren het bezit van de vrije mensen. Slaven waren meestal mensen die zichzelf hadden verkocht om hun schulden af te lossen of **krijgsgevangenen**. Krijgsgevangenen zijn soldaten die in de oorlog in handen van de vijand zijn gevallen. Slaven werkten voor hun meester op het land, in de mijnen of in het huis. Er waren ook slaven die onderwijs gaven aan de kinderen.

Figuur 1.6 De Grieken waren erg succesvol in het voeren van oorlog. Dit is met name te danken aan de falanx. Een falanx is een oorlogsformatie. Bewapend met lange speren en beschermd door grote schilden, stelden de Griekse soldaten zich op in rijen. Hierdoor creëerden ze een bijna ondoordringbare muur van speerpunten.

Er bestond ook ongelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. De vader was hoofd van het gezin. Hij moest een kind na de geboorte erkennen. Hij kon zijn kinderen onterven en hij bepaalde met wie zijn dochters trouwden. De mannen met burgerrecht hielden zich bezig met **politiek**. Zij beslisten over alles wat te maken had met het besturen van een gebied. Zij hadden veel macht in het bestuur van de stad en lieten het werk op het land door slaven en „vrije“ arbeiders doen.

► **Opdracht 4 (duo's)**

- In de politiek gaat het om het besturen van een stad of een land. Er moeten vaak belangrijke beslissingen worden genomen. Veel mensen merken de gevolgen van die beslissingen.
- a. Welke van de onderstaande activiteiten horen volgens jou bij de politiek?
Wetten maken, kinderen opvoeden, huisslaven instructies geven, besluiten om oorlog te voeren, belasting innen.
 - b. Vul het rijtje aan met nog drie activiteiten die bij de politiek horen.
 - c. Schrijf in het midden van het bord „politiek“ en schrijf alle activiteiten die door de duo's verzameld zijn, om het begrip „politiek“ heen.

De vrouwen bleven meestal binnenshuis. Ook al hadden ze burgerrecht, ze mochten zich niet bemoeien met de politiek. Zij hadden als taak het huishouden te organiseren, toezicht te houden op de slaven en zieken te verzorgen. Zij kookten, sponnen en weefden en beheerden het geld.

Figuur 1.7 De Griekse samenleving was een echte mannenmaatschappij. Als de vrouw al burgerrecht had, was dit alleen in naam. Vrouwen mochten niet stemmen. In de meeste Griekse stadstaten leefden de vrouwen een teruggetrokken leven. Ze zorgden thuis voor het huishouden en

► Opdracht 5 (individueel)

In de Griekse samenleving was er ongelijkwaardigheid tussen mannen met burgerrecht, mannen zonder burgerrecht, vrouwen met burgerrecht en slaven.

Vul in de onderstaande tabel welke taken de bovengenoemde bevolkingsgroepen hadden tijdens de Griekse samenleving. Zet een kruisje in de juiste kolom.

Taken	Mannen met burgerrecht	Mannen zonder burgerrecht	Vrouwen met burgerrecht	Slaven
Onderwijs geven				
Huishouden organiseren				
Stad besturen				
Hoofd van het gezin				
Toezicht houden op de slaven				
Zieken verzorgen				

► **Extra opdracht (individueel)**

Lees de tekst van *figuur 1.8* en beantwoord vervolgens opdracht a t/m c.

Slaven in Athene

Het is toch vreemd dat in Athene de slaven niet voor je opzij gaan en dat je ze niet mag slaan. Er is een reden voor deze maatregel.

Wanneer het toegestaan zou zijn om slaven te slaan, zouden er veel vrije Atheense mannen ten onrechte geslagen worden. De vrije Atheense mannen zijn immers hetzelfde gekleed als slaven.

Figuur 1.8 Xenophon, een vrije burger in Athene, geeft zijn mening over slavernij.

- a. Wat is een slaaf?
- b. Je mocht in Athene alleen je eigen slaven slaan.
Waarom was het verboden om andermans slaven te slaan?
- c. Niet overal in Griekenland ging men op dezelfde manier om met slaven. Waaruit blijkt dat in deze bron?

Paragraaf: 1.2. Denken over politiek

Doel van de les: In deze les leer je hoe de democratie is ontstaan.

Kernbegrippen:

- Monarchie
- Aristocratie
- Democratie
- Volksvergadering
- Raad van Vijfhonderd

Griekenland verdeeld in stadstaten

Het Griekse rijk bestond uit een aantal steden met een stuk land erom heen. Zo'n stad heette een stadstaat. De twee bekendste stadstaten waren Athene en Sparta. Iedere stadstaat had een eigen bestuur en eigen wetten. In Athene mochten mannen met burgerrechten meebeslissen over het bestuur van hun stadstaat. In Sparta werden alle mannen met burgerrecht opgeleid tot militair. Voor hun levensonderhoud vertrouwden de Spartanen op de heloten. Dit waren de oorspronkelijke bewoners van Sparta, die door de Spartanen tot slaaf gemaakt waren. Omdat zij al het werk deden konden de Spartanen zich op het oorlogvoeren concentreren. Maar er waren ook overeenkomsten tussen de verschillende stadstaten. In alle stadstaten bijvoorbeeld sprak men Grieks, vereerde men dezelfde goden en bouwde men op dezelfde manier tempels.

Figuur 1.9 De twee bekendste Griekse stadstaten: Athene en Sparta

Figuur 1.10 Een standbeeld van Leonidas, de beroemdste koning van Sparta. Volgens de legende heeft hij met 300 soldaten in een veldslag een Perzisch leger van duizenden soldaten tegengehouden. Geen enkele Spartaan overleefde deze veldslag.

► Opdracht 6 (individueel)

Bekijk *figuur 1.9*

In Griekenland bestonden kleine stadstaatjes.

- Wat is de belangrijkste stadstaat in Attica?
- Wat is de belangrijkste stadstaat in de Peloponnesos?

De drie belangrijkste bestuursvormen van de Grieken

Wanneer grotere groepen mensen gaan samenleven, moeten er afspraken en regels komen, waaraan iedereen zich houdt. Anders kunnen er gemakkelijk problemen ontstaan. Het maken van regels en de controle daarop is een taak van bestuurders.

De oude Grieken werden op verschillende manieren bestuurd:

- Eén persoon heeft veel macht. Hij wordt meestal opgevolgd door zijn zoon of een mannelijk familielid. Zo'n bestuur heet een **monarchie**. Meestal heeft een koning of keizer de leiding over een monarchie.
- Vanaf 800 voor Christus gingen de Grieken over op een andere manier van besturen. In de stadstaten, die toen ontstonden, kwamen edelen (de adel) aan de macht. De adel was een groep rijke mensen die meer rechten had dan gewone mensen. Een regering die bestuurd wordt door voornamen (belangrijke) personen, heet een **aristocratie**. Meestal waren dit de mensen van adel.
- In Athene ontstond vanaf 600 voor Christus een bijzondere vorm van bestuur. Het was een regering waaraan ook de burgers met burgerrecht meededen: de Atheense **democratie**. Wanneer het volk uitmaakt wie de bestuurders zijn, heet dat democratie. De moderne democratieën zijn afgeleid van de Atheense democratie. Lang niet alle inwoners van Athene en omgeving werden tot de burgers meegerekend en kregen stemrecht. Kinderen tot 18 jaar, vrouwen, slaven en vreemdelingen mochten niet stemmen.

► Opdracht 7 (duo's)

Het woord „cratie“ betekent in het Grieks „regering“. Door er andere woorden voor te zetten gaven de Grieken aan over welk soort bestuur ze het hadden. Het Griekse woord „aristoi“ betekent „edelen“ en het Griekse woord „demos“ betekent volk.

- Welk soort bestuur bedoelden de Grieken met „aristocratie“?
- Wat zouden de Grieken onder een „democratie“ verstaan hebben?

In veel Griekse stadstaten werd de monarchie vervangen door een aristocratie.

Stel je woont in Griekenland ten tijde van de Oudheid.

- Voor welke bestuursvorm zou jij kiezen; voor monarchie of aristocratie?
- Ondersteun jouw keuze met argumenten.

Het besturen van de Atheense democratie

Om een regering te vormen waar veel burgers aan mee konden doen, werd de **volksvergadering** samengesteld. Alle mannelijke burgers met burgerrecht mochten de volksvergadering, die 40 keer per jaar bijeenkwam, bijwonen. Tijdens de volksvergaderingen werden er bestuurders gekozen en werden alle belangrijke beslissingen genomen. Zo werden jaarlijks de volgende bestuurders bij de volksvergadering, gekozen:

1. De **Raad van Vijfhonderd**. Deze raad was verantwoordelijk voor het dagelijkse bestuur van de stadstaat Athene.
2. Tien personen die de leiding kregen over de vloot en het leger.
3. Rechters (door loting aangewezen burgers), die zich met strafzaken bezighielden.

Figuur 1.11 Het Atheense bestuur rond 500 voor Christus

► Opdracht 8 (individueel)

Bekijk *figuur 1.11*

Leg aan de hand van deze figuur uit welke manier van besturen er in Athene was.

Zorg ervoor dat je de uitleg van de figuur mondeling kunt presenteren aan de rest van de klas.

► Opdracht 9 (duo's)

In de leertekst gaat het over de Atheense democratie. Op Aruba wordt tegenwoordig met „democratie“ niet helemaal hetzelfde bedoeld als vroeger in Athene.

- a. Welke groep mensen mag nu op Aruba wel stemmen en mocht dat in Athene niet?
- b. Noem twee groepen mensen op Aruba, die niet mogen stemmen?
- c. Twee vormen van democratie zijn „indirecte“ en „directe“ democratie. Welke vorm van democratie zou je kunnen koppelen aan de Atheense democratie en welke aan de democratie die we tegenwoordig op Aruba hebben?

Beargumenteer jouw antwoord.

Ik ben door mijn eigenschappen meer dan anderen geschikt voor het opperbevel. Mijn faam tot ver over onze grenzen heeft onze stad roem, eer en voordeel opgeleverd. Toen de Grieken dachten dat Athene door de oorlog was gebroken, heb ik door mijn schitterende optreden tijdens de Olympische Spelen de hele wereld overtuigd van de ongebroken kracht van Athene. Nog nooit had iemand zeven wagens tegelijk naar de rennen gestuurd en zowel de eerste, de tweede als de derde prijs behaald. Als wij Sicilië aanvallen, versterken wij daardoor onze macht hier. Laten we daarom zonder aarzelen aanvallen.

Figuur 1.13 Alcibiades spreekt de menigte toe.

Figuur 1.12 Toespraak van de Athener Alcibiades in 416 voor Christus, opgeschreven door de geschiedschrijver Thucydides

► Extra opdracht (individueel)

Lees *figuur 1.12* en bekijk *figuur 1.13*

- Voor welke functie wil Alcibiades gekozen worden?
- Voor welke groep mensen hield hij zijn toespraak?
- Als je de afbeelding van *figuur 1.13* bekijkt klopt er bij de groep mensen die naar zijn toespraak zitten te luisteren iets niet. Wat klopt er bij deze groep mensen niet?
- Op welke manier probeerde Alcibiades zijn toehoorders te overtuigen van zijn kwaliteiten?

► Opdracht 10 (duo's)

Het Griekse woord „democratie“ betekent: regering door het volk.

Leg uit dat deze naam voor het Griekse bestuur eigenlijk niet goed gekozen is.

► Extra opdracht (duo's)

Tot 450 voor Christus waren belangrijke bestuursbanen onbetaald. Op voorstel van de Atheense leider Pericles werd er vanaf 450 voor Christus wel betaald.

Leg uit dat dit een democratische maatregel was, waardoor meer mensen bestuurder konden worden.

► **Opdracht 11 (individueel)**

De burgers van Athene waren bang dat één persoon te veel macht zou krijgen.

Noem drie rechten van de volksvergadering, waaruit dat blijkt.

SAMENVATTING

Maak een samenvatting van maximaal tien regels, waarin je alle kernbegrippen die in dit hoofdstuk genoemd zijn, opneemt.

Begrippenlijst hoofdstuk 1

Aristocratie: een vorm van bestuur waarbij een kleine groep mensen met voorrechten (de edelen) de macht heeft.

Burgerrecht: het recht dat gegeven was aan Grieken die in een stadstaat woonden en land bezaten.

Democratie: een vorm van bestuur waarbij het volk door middel van stemming beslist wie de bestuurders zijn.

Krijgsgevangenen: soldaten die in de oorlog in handen van de vijand zijn gevallen.

Monarchie: een vorm van bestuur waarbij een koning alle macht heeft.

Ongelijkwaardigheid: verschillen tussen mensen in bezit, macht of rechten

Politiek: alles wat te maken heeft met het besturen van een gebied.

Raad van Vijfhonderd: een raad die verantwoordelijk was voor het bestuur in Athene.

Slaven: onvrije mensen die het eigendom zijn van anderen en geen rechten hebben.

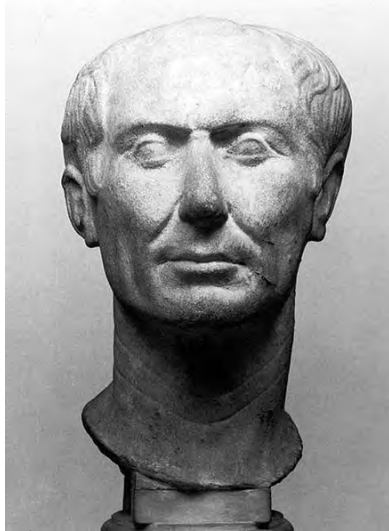
Stadstaat: een stad met omliggend gebied

Volksvergadering: een vergadering van alle, niet buitenlandse mannen in een Griekse stadstaat; de volksvergadering nam alle belangrijke beslissingen.

Hoofdstuk 2: Het politieke leven in de Middeleeuwen en de Vroegmoderne Tijd

De Oudheid was, zoals je in het vorige hoofdstuk geleerd hebt, een periode van verandering. Bijvoorbeeld op het gebied van bouwstijlen, sport, en politiek.

Nadat de Oude Grieken rond 300 voor Christus om verschillende redenen hun macht hadden verloren, werden de Romeinen honderd jaar later, rond 200 voor Christus heel machtig. De Romeinen waren mensen die vanuit Rome hun invloed hadden verspreid. Bijna heel Europa behoorde tot het Romeinse Rijk. Om dit enorme rijk te besturen vonden de Romeinen een uitgebreid rechtstelsel uit.

Figuur 2.1. Julius Caesar (100 v.c.-44 n.c.) begon zijn loopbaan als tribuun. Later werd hij een succesvol generaal. Uiteindelijk greep hij de macht in het Romeinse Rijk en riep zichzelf uit tot dictator. Dit was het einde van de Romeinse Republiek en het begin van het Romeinse Keizerrijk.

Figuur 2.2. De verhalen van Asterix en Obelix spelen zich af in de Romeinse tijd

Maar net als bij de Oude Grieken kwam er ook een einde aan het Romeinse Rijk. Met de val van het Romeinse Rijk in het jaar 476 na Christus, komt er in Europa een einde aan een periode die we de Oudheid noemen. Een nieuwe tijd begon... de Middeleeuwen. Het Romeinse recht speelt echter tot op de dag van vandaag een belangrijke rol in ons leven. Door de eeuwen heen paste dit rechtstelsel zich aan de veranderingen van de staatsinrichting aan. De meeste rechtssystemen in Europa zijn daarom nog altijd gebaseerd op het Romeinse recht. Dit geldt ook voor het Nederlandse en Arubaanse rechtstelsel!

In dit hoofdstuk zullen twee perioden behandeld worden, te weten de Middeleeuwen (500-1500 na Christus) en de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd (1500-1800 na Christus).

► **Extra opdracht (individueel)**

Lees een verhaal van Asterix en Obelix.

Probeer in een kort verslag (maximaal vijf regels) een beeld te scheppen van het leven ten tijde van het Romeinse Rijk.

Paragraaf: 2.1 De Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd

Doel van de les: In deze les leer je over de Middeleeuwen en over de opkomst van de absolute vorsten in de Vroeg-moderne/Nieuwe Tijd.

Kernbegrippen:

- Middeleeuwen
- Standensamenleving
- Adel
- Geestelijkheid
- Vroegmoderne/Nieuwe Tijd
- Absolutisme

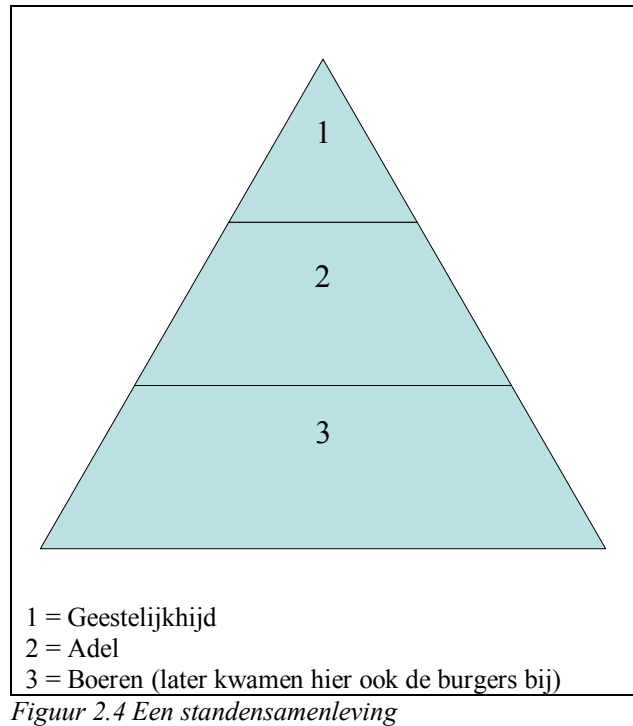
Het bestuur in de Middeleeuwen

De eerste helft van de **Middeleeuwen** (500-1100) staat bekend als een periode van verval. De handel in Europa ging steeds slechter. Veel steden verdwenen bijna, vooral in het noorden. Oorlogen, burgeroorlogen, invasies (onder andere de Vikingen) en de pest (543-600) waren hier de oorzaak van.

Figuur 2.3. De grond van de kasteelheer

De bevolking in de Middeleeuwen was verdeeld in drie groepen, ook wel standen genoemd. Deze vorm van samenleving heet een **standensamenleving** (figuur 2.4). In zo'n samenleving vormt de derde stand, de grootste groep. Een stand is een groep mensen met dezelfde sociale status binnen de samenleving. Elke stand had zijn eigen rol in de samenleving. Je stand werd al bepaald bij je geboorte. Werde je als boer geboren, dan stierf je in zo'n samenleving ook als boer. Als je geboren werd in de adelstand, dan bleef je de rest van je leven adel. En dat gold ook voor de koningen en geestelijken.

De kasteelheer was van **adel**. Adel is een verzamelnaam voor graven, hertogen of baronnen die veel grond bezaten en zich met het besturen en rechtspreken bezighielden. De gronden van de adel waren geleend van de plaatselijke koning. In ruil moesten de edelen trouw blijven aan hun leenheer: de koning. De koning bestuurde het land. Hij werd hierbij geholpen door de adel en **geestelijkheid**. Geestelijken zijn kerkleiders, bijvoorbeeld priesters. Politiek en godsdienst waren in die tijd niet uit elkaar te houden.

De derde stand mocht zich niet met de politiek bemoeien. De kerk hield de derde stand voor dat het leven op aarde alleen een voorbereiding voor het leven na de dood was. Zij hoefden zich niet druk te maken over de politiek.

De boerenstand was opgedeeld in vrije boeren en horigen. De horigen waren boeren die zelf geen land bezaten. Ze werkten op het land van de adel, in ruil daarvoor hadden ze bepaalde verplichtingen aan de landheer. Onder deze horigen was een groep die zo goed als geen rechten had: de lijfeigenen. Bij de lijfeigenen werd het lichaam van de boer als eigendom van de heer beschouwd. De landheer was de eigenaar van hun lijf. Lijfeigenschap lijkt heel erg op slavernij. Het verschil tussen een slaaf en een lijfeigene is dat een lijfeigene niet zonder zijn gezin en land kon worden verkocht. In grote delen van Europa bleef het lijfeigenschap tot het einde van de achttiende eeuw bestaan. In Rusland werd het lijfeigenschap pas in 1861 afgeschaft.

Figuur 2.5 Horigheid en lijfeigenschap

Figuur 2.6 De drie standen: geestelijkheid, adel en boeren

Figuur 2.7 Het boerenleven in de Middeleeuwen

► Opdracht 1 (duo's en groepjes van drie)

- Wat zijn edelen? Geef een omschrijving van hun woon- en leefsituatie.
- Lees *figuur 2.5*. Geef een omschrijving van de woon- en leefsituatie van een boer in de Middeleeuwen. Zoek ook op het internet naar informatie.
- Welke verplichtingen hadden boeren in de Middeleeuwen ten opzichte van de adel?
- Bereid in een groep van drie een rollenspel voor. Iemand is de koning, iemand is een edele en iemand is een boer of burger. Laat in je rollenspel duidelijk blijken welke rechten en plichten de verschillende mensen hebben.

In de tweede helft van de Middeleeuwen nam de welvaart toe. Er waren minder burgeroorlogen waardoor de stabiliteit enigszins terugkwam in Europa. Naast politieke stabiliteit was deze opleving ook het gevolg van verbeterde landbouwtechnieken. Hierdoor werden nieuwe gebieden ontgonnen en nam de productie toe. De toenemende welvaart zorgde voor steeds meer en grotere steden. Een stad was een handelsnederzetting, die privileges kreeg van de adel. De steden konden dan zelf alles regelen. Zulke privileges samen werden het stadsrecht genoemd. Alleen met stadsrecht mocht een nederzetting een stad worden. Vaak bouwden ze een muur om de stad heen voor de verdediging.

Figuur 2.8 De vestigingsstad "s-Hertogenbosch

Het bestuur in de Vroegmoderne Tijd

Tegen het einde van de Middeleeuwen ontstond ook handel met andere werelddelen. Door deze uitbreiding van de handel kwam Europa in een nieuwe periode terecht: **de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd** (1500-1800). Het begin van de Vroegmoderne Tijd werd gekenmerkt door een groeiende welvaart en handel. Hierdoor ontstond er een groeiende groep welvarende burgers. Maar toen er rond 1550, door de opkomst van nieuwe godsdiensten in Europa (bijvoorbeeld het protestantisme), allerlei burgeroorlogen en godsdienstoorlogen uitbraken, ging het weer mis.

Veel koningen trokken de macht steeds meer naar zich toe, om als centraal gezag de orde te herstellen.

Hoe trokken ze de macht naar zich toe?

1. door de edelen in het bestuur te vervangen door ambtenaren;
2. door een goede regering op te zetten;
3. door met behulp van buitenlandse gelden een professioneel leger op te bouwen.

U moet regeren zoals God dat wil. Doet u dat niet, dan kunt u ook niet eisen dat de Fransen u gehoorzamen. U moet alle macht hebben, uw onderdanen moeten naar u opkijken en mogen best bang voor u zijn. Bisschoppen moeten zowel u als de paus gehoorzamen. Zij zijn de eerste stand en helpen u met het bestuur van het land. Edelen moeten hun vechtlust bedwingen en hierin een voorbeeld zijn voor de rest van de Fransen. Edelmannen ben je omdat je zo geboren wordt en dat moet ook zo blijven. Edelen mogen alleen maar doen wat goed is voor de koning en het land. De rest, de derde stand, dat zijn net muilelzels: zij dragen de lasten, moeten hard werken. Verwen ze niet, maar laat ze vooral aan u gehoorzamen.

*Figuur 2.9 Alle macht aan de koning
Minister Richelieu geeft raad aan de koning
Bron: P. Vos, Historische Units 19b (1974)*

Figuur 2.10 Lodewijk XIV (1638-1715) stond bekend als de Zonnekoning. Hij werd al op zijn vierde koning. Hij regeerde als absoluut vorst. Hij riep zich uit tot plaatsvervanger van God op aarde. Hierdoor stond hij volgens hem zelf boven de wet. Hij heerste over Frankrijk tot zijn dood in 1715.

De koning werd heel machtig. Zijn wil was wet. De koning regeerde helemaal alleen (absoluut). Zo'n manier van regeren noemen we **absolutisme**. Tot aan de achttiende eeuw bracht het absolutisme als bestuursvorm, afwisselende tijden van rust en stabiliteit in Europa. Een bekende koning uit die periode is Lodewijk XIV (zie figuur 2.10).

► **Opdracht 2 (duo's)**

- a. Lodewijk XIV voelde zich ver verheven boven zijn volk. Waaraan kun je dat zien, als je *figuur 2.10* bekijkt?
- b. Lees *figuur 2.9* Hoe moest de koning volgens Richelieu regeren?

► **Opdracht 3 (individueel)**

Rond 1550 gingen veel koningen steeds meer macht naar zich toe trekken.

- a. Wat was de reden hiervoor?
- b. Hoe konden de koningen dit bereiken?
- c. Bestaat het absolutisme (alleenheerschappij) als bestuursvorm in de tijd waarin we nu leven, nog steeds? Zo ja, geef een voorbeeld.

► **Extra opdracht (duo's)**

Zoek op het internet naar twee bronnen die meer informatie geven over moderne vormen van absolutisme.

Bereid een mondelinge presentatie van 1 minuut voor, waarin je de inhoud van deze twee bronnen presenteert.

► **Opdracht 4 (individueel)**

Vergelijk de manier van besturen in de Middeleeuwen met die van de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd.

Is er sprake van verandering of is er sprake van continuïteit (alles blijft gelijk) in de manier van besturen?

Paragraaf: 2.2 De revolutie breekt uit

Doel van de les: In deze les leer je over de wedergeboorte van de democratie in de Vroegmoderne/Nieuwe Tijd.

Kernbegrippen:

- Trias Politica
- Grondwet
- Staten-Generaal
- Franse Revolutie
- Republiek

In de vorige paragraaf heb je geleerd hoeveel macht een koning als Lodewijk XIV in de 17^e eeuw in Frankrijk had. De koning stond bovenaan de standenmaatschappij.

- Tot de eerste stand hoorden de koning en de geestelijken. Zij waren belast met het maken en uitvoeren van wetten.
- Tot de tweede stand hoorden de edelen. Zij hadden geen echte belangrijke rol bij het besturen van het land, maar hadden een aantal voorrechten. Zo hoefden ze geen belasting te betalen.
- Tot de derde stand hoorden de burgers en de boeren; binnen de derde stand was niet iedereen gelijk. De boeren werkten op het platteland. De burgers waren verdeeld in arme en rijke burgers. Ook zij moesten belasting betalen. Zij hadden alleen plichten en geen rechten.

Figuur 2.11 In 1651 schreef de Engelse filosoof Thomas Hobbes (1588-1679) het boek Leviathan. Gedurende Hobbes zijn leven werd Engeland geteisterd door burgeroorlogen. Om dit tegen te gaan moest volgens hem alle macht aan een enkel persoon gegeven worden: de koning. Dit bracht volgens hem stabiliteit. Volgens hem moest de koning de bevolking desnoods met geweld tot gehoorzaamheid dwingen, anders zouden we een „oorlog van allen tegen allen hebben“.

Figuur 2.12 De drie standen ion de achttiende eeuw.

► **Opdracht 5 (individueel)**

- Blader terug naar *figuur 2.4*. Geef aan wat *figuur 2.12* te maken heeft met de standensamenleving.
- Hoe kun je zien dat de eerste en tweede stand voorrechten hadden?

Trias Politica

Er kwam steeds meer kritiek op de manier waarop het land bestuurd werd en over de oneerlijke situatie waarin de derde stand zich bevond. De kritiek richtte zich dus vooral op het absolutisme. Bekende personen die kritiek uitten, waren Rousseau en Montesquieu. Zo vond Rousseau dat „De mens vrij is geboren“.

Montesquieu wilde de macht van de koning verminderen door de **Trias Politica** in te voeren. Dit was een nieuwe manier van besturen, waarbij de machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht) gescheiden zouden worden en dus bij verschillende personen terecht zouden komen, niet alleen bij de koning. Hiervoor moest eerst een nieuwe **grondwet** komen. Dat is een document waarin staat hoe het land bestuurd moet worden. Ook zijn in de grondwet de rechten en plichten van de burgers vastgelegd.

Figuur 2.13 Montesquieu (1689-1755) was een Franse politieke denker. Hij bestudeerde de Romeinse wetgeving en kwam met belangrijke ideeën om de staatsinrichting te vernieuwen. Montesquieu was ook een van de eerste Europese denkers die zich uitsprak tegen slavernij.

Aan het einde van de 18^e eeuw ging het met Frankrijk helemaal niet goed meer. Door de vele oorlogen was Frankrijk bijna failliet. Er heerste armoede en de derde stand was ontevreden over hun koning omdat ze hoge belastingen moesten betalen. De problemen waren zo groot dat de koning voor het eerst in 200 jaar weer met de volksvertegenwoordiging, de **Staten-Generaal** wilde praten om zo meer belastinggeld te krijgen.

*De Staten-Generaal
bestond uit 1200 leden
uit de drie standen:*

*300 geestelijken
300 edelen
600 burgers*

De adel en geestelijken wilden dat er over de belastingskwestie per stand gestemd werd, omdat het altijd zo was geweest. De burgers wilden het anders en eisten één stem per lid. Maar omdat de eerste en tweede stand dat niet wilden, accepteerde de derde stand het niet langer en ging apart vergaderen over verandering in Frankrijk. De burgers kregen veel steun.

► **Opdracht 6 (duo's)**

Soms wilde de koning vergaderen met mensen uit de drie standen.

300 geestelijken, 300 edelen en 600 boeren en burgers.

- Wat is de Staten-Generaal?
- Waarom was de verdeling van de Staten-Generaal niet eerlijk?
- Welke verdeling was beter geweest? Hoe zou jij de 1200 vertegenwoordigers over de drie standen verdelen? Waarom?

► **Opdracht 7 (groepje van drie)**

Wat vinden jullie van de volgende stelling?

Absoluut koningsschap maakt een grondwet overbodig.

Probeer in je groepje een gezamenlijke mening te vormen.

Zijn jullie het in je groepje eens of oneens met deze stelling?

Beargumenteer jullie antwoord in drie zinnen.

De Franse Revolutie

Toen op 14 juli 1789 het verhaal rond ging dat het leger van de koning een aanval voorbereidde, besloot een woedende menigte burgers de gevangenis van Parijs (de Bastille) aan te vallen. Hier waren wapens en munitie te vinden. Zo konden ze weerstand tegen het leger van de koning bieden. De **Franse Revolutie** was begonnen.

Figuur 2.14 Bestorming van de Bastille

Deze opstand werd door de derde stand gewonnen en zorgde in een korte tijd voor grote veranderingen. Zo kwam er voor het eerst een parlement met burgers erin en een nieuwe grondwet waarin burgers rechten hadden; burgerrechten. Frankrijk wordt een **republiek** en scheiding tussen kerk en staat wordt min of meer een feit.

► **Opdracht 8 (individueel)**

- Schrijf drie oorzaken op van de Franse Revolutie.
- Wat was de aanleiding van de Franse Revolutie?
- Schrijf drie gevolgen op van de Franse Revolutie.

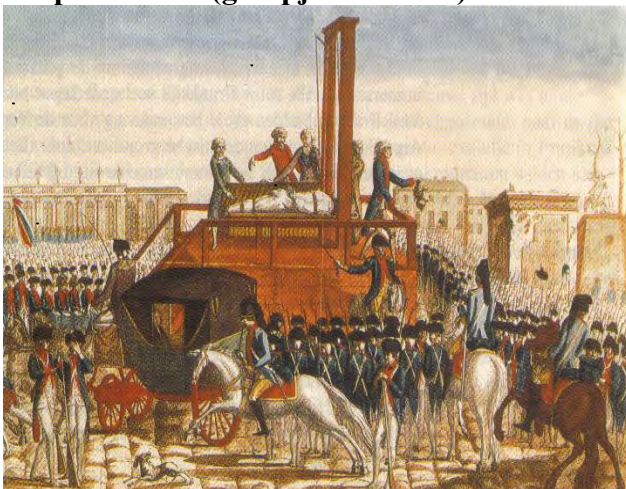
► **Opdracht 9 (individueel)**

Soort macht	Uitvoerende macht	Wetgevende macht	Rechterlijke macht
Wie?			
Taak?			

Neem de opdracht over in je schrift en vul het schema verder in. Je kunt hierbij gebruik maken van de volgende begrippen.

rechtsprekende	wetten maken en verbeteren	koning en ministers	beslissen over oorlog en vrede	straf misdadigers
wetgevende	rechters	parlement	orde handhaven	Uitvoerende

► **Opdracht 10 (groepje van dries)**

Figuur 2.15 Lodewijk XVI onder de guillotine.

- Waarom noemen we de gebeurtenissen in Frankrijk in de 18^e eeuw een revolutie?
- Op welk gebied veranderde er het meest ten gevolge van de Franse Revolutie?
Kies uit: economie, bestuur, godsdienst of gezinsleven.
Geef ook een toelichting op je antwoord.

- Leg kort uit wat de verandering op dit gebied inhield.
Gebruik de woorden: parlement, grondrechten, standensamenleving en alleenheerschappij.

Paragraaf: 2.3. Thorbecke

Doel van de les: In deze les leer je over de gevolgen van de Franse Revolutie voor de Nederlandse politiek.

Kernbegrippen:

- Thorbecke
 - Liberalen
 - Constitutie/Constitutionele monarchie
 - Parlement/Parlementaire democratie
 - Indirecte democratie
-

Figuur 2.16 Ringen die groter en groter worden.

Gooi een steen in het water en je ziet de ringen groter en groter naar buiten toe lopen (figuur 2.16). De idealen van de Franse Revolutie (ook wel de Verlichting genoemd) zijn, net zoals die ringen in het water, over de Europese landen en ver daarbuiten verspreid. Denk bijvoorbeeld aan de onafhankelijkheidstrijd in Haïti en de slavenopstand van Tula en Carpatta op Curaçao (figuur 2.17 en 2.18).

Figuur 2.17 De executie van Tula terwijl Carpatta en anderen toekijken, voordat zij hetzelfde lot ondergingen.

Figuur 2.18 Monument in Haïti. Geïnspireerd door de ideeën van de Franse Revolutie eisten duizenden slaven van Haïti in 1791 hun vrijheid op.

Het bestuur in de Moderne Tijd

Ook in Nederland waren de naweeën van de Franse Revolutie goed te voelen. Toen Willem II zijn vader, Willem I in 1840 opvolgde, had hij ook te maken met een groep burgers die meer inspraak wilde. Deze groep onder leiding van **Thorbecke**, noemde zichzelf de **liberalen**. Willem II was bang dat er ook in Nederland een revolutie zou uitbreken. Daarnaast was hij bang om zijn positie te verliezen. Hij gaf daarom de liberalen hun zin. Thorbecke mocht van Willem II een nieuwe grondwet maken. In 1848 kwam deze nieuwe grondwet, ook wel **constitutie** genoemd. In deze grondwet/constitutie stond duidelijk vastgelegd dat Willem II het staatshoofd bleef en dat Nederland een koninkrijk bleef. Vanaf dat moment werd Nederland een **constitutionele monarchie**.

Figuur 2.19 Thorbecke (1792-1849) Hij was een bekende Nederlandse liberaal. Hij ontwierp een grondwet waarin zou komen te staan hoe het land bestuurd zou moeten worden.

Figuur 2.20 Koning Willem II (1798-1872)

Ook stond in de grondwet vastgelegd dat de burgers meer inspraak zouden krijgen. Er kwam een **parlement**, waarin burgers het voor het zeggen hadden. Een parlement is een groep mensen, die bij verkiezingen door het volk gekozen is. Het parlement vertegenwoordigt deze mensen bij het nemen van beslissingen. Het parlement neemt dus voortaan de beslissingen in Nederland. Als een minister een wet wilde uitvoeren, moest hij het parlement om toestemming vragen. Deze vorm van bestuur wordt een **parlementaire democratie** genoemd. Het is een **indirecte** vorm van **democratie**.

► **Opdracht 11 (individueel)**

- a. Met welke van de onderstaande begrippen is het liberalisme het niet eens?
- a. *onderdrukking*
 - b. *vrijheidsberoving*
 - c. *alleenheerschappij*
 - d. *rechten voor burgers*
- b. Welk ideaal is belangrijk bij de liberalen?

► **Opdracht 12 (individueel)**

De koning van Nederland verloor in 1848 met de invoering van de nieuwe grondwet zijn macht aan:

- a. *de ministers*
- b. *de rechters*
- c. *het parlement*
- d. *de liberalen*

► **Opdracht 13 (duo's)**

- a. Waarom was het jaar 1848 voor alle burgers van Nederland een belangrijk jaar?
- b. Zet de veranderingen die optraden in het bestuur, in het schema hieronder.

	Voor 1848	Na 1848
koning	bijna alle macht	
ministers	dienaren van de koning	
burgers		

► **Opdracht 14 (duo's)**

Waarom kun je direct na 1848 in Nederland niet spreken van een echte democratie? Maak gebruik van het internet om het antwoord op deze vraag te vinden.

► **Opdracht 15 (duo's)**

Figuur 2.21 Beatrix, toen nog prinses krijgt bloemen aangeboden bij Jeugdcentrum Tanki Leendert, 2 maart 1962

- Schrijf twee taken op die een koning(in) vanaf 1848 heeft? Maak gebruik van het internet om het antwoord op deze vraag te vinden.
- Wie is het staatshoofd van Nederland en Aruba?
- Wat is de staatsvorm van Nederland en Aruba?

► **Extra opdracht (groepjes van drie)**

Vanaf 1848 is Nederland een constitutionele monarchie.

Geef aan wie Willem II opvolgde en hoe die lijn doorgezet is, tot aan het huidige staatshoofd van Nederland (en Aruba).

SAMENVATTING

Maak een samenvatting van de inhoud van hoofdstuk 2.

Zorg ervoor dat in ieder geval de kernbegrippen in je samenvatting genoemd worden.

Begrippenlijst hoofdstuk 2

Absolutisme: bestuursvorm in Europa tussen 1500 en 1800, waarbij de koning alle macht in handen had.

Adel: groep van grootgrondbezitters met invloed op de politiek en rechtspraak.

Constitutie: een andere benaming voor de grondwet.

Constitutionele monarchie: staatsvorm waarbij een koning of koningin staatshoofd is en waarbij zijn/haar positie duidelijk in de grondwet vastgesteld staat.

Franse Revolutie: grote verandering van de Franse samenleving die begon in 1789.

Geestelijkheid: mensen die voor de kerk werken of aan de kerk verbonden zijn, zoals bisschoppen en priesters.

Grondwet: boek/document waarin staat hoe een land bestuurd wordt en waarin alle rechten en plichten van de burgers staan.

Indirecte democratie: burgers stemmen bij verkiezingen voor politici die hen in het parlement gaan vertegenwoordigen.

Liberalen: groep mensen in Nederland die opkwam voor zoveel mogelijk vrijheid voor de burgers.

Middeleeuwen: de historische periode tussen 500 en 1500 in Europa.

Parlement: volksvertegenwoordiging ook wel Staten-Generaal genoemd.

Parlementaire democratie: bestuursvorm, waarbij het volk het parlement kiest. Het parlement neemt de beslissingen in zo'n land.

Republiek: een staatsvorm waarbij de macht bij één of meer personen ligt, die de macht van het volk (democratie) of het parlement in handen gekregen hebben.

Standensamenleving: samenleving die ingedeeld is in twee of meerdere groepen ofwel standen.

Staten-Generaal: de volksvertegenwoordiging van een land ook wel parlement genoemd.

Thorbecke: leider van de liberalen in Nederland die in 1848 de nieuwe grondwet schreef.

Trias Politica: scheiding der machten; bestuursvorm waarbij de drie machten te weten de wetgevende-, uitvoerende- en rechterlijke macht gescheiden zijn.

Vroegmoderne/Nieuwe Tijd: de historische periode tussen 1500 en 1800 in Europa.

Hoofdstuk 3: Kolonialisme en het streven naar onafhankelijkheid

In het vorige hoofdstuk heb je kunnen lezen hoe de Fransen aan het eind van de 18^e eeuw voor gelijkheid en vrijheid hebben gestreden. Deze idealen kwamen ook in Nederland terecht. De constitutionele monarchie werd geboren met de parlementaire democratie als bestuursvorm. Burgers van Nederland kregen burgerrechten en steeds meer groepen mensen mochten door te stemmen bepalen wie er in het parlement kwam. Het parlement kon wetten maken en de regering controleren. Ook in de koloniën (Nederlands-Indië, Suriname en de Kolonie Curaçao) streefde de bevolking naar vrijheid, gelijkheid en broederschap en Aruba was geen uitzondering.

Figuur 3.1. Contemplacion. Eric de Cuba

In die tijd maakte Aruba deel uit van de Kolonie Curaçao (en onderhorigheden). In de eerste helft van de 20ste eeuw (de Moderne/Nieuwste Tijd) ontstond ook op Aruba de wens om meer zelfstandigheid te krijgen, binnen of los van het bestuur op Curaçao. Arubanen wilden zelf het eiland besturen. In dit hoofdstuk leer je welke invloed de ideeën van de Franse Revolutie hebben gehad op Aruba. Ook ga je leren hoe Aruba in de afgelopen eeuw, als onderdeel van de Kolonie Curaçao een apart land binnen het koninkrijk werd.

Paragraaf: 3.1. De Kolonie Curaçao in de negentiende eeuw

Doel van de les: In deze les leer je dat de idealen van de Franse Revolutie in de Kolonie Curaçao maar langzaam werden ingevoerd. Wel wilden de burgers op de zes eilanden meer invloed op het bestuur kunnen uitoefenen.

Kernbegrippen:

- Gouverneur
- Koloniale Raad
- Raad van Politie
- Gezaghebber
- Landraden

Om te weten hoe op Aruba de weg naar Status Aparte ingezet is, nemen we eerst een flinke stap terug in de tijd.

In de negentiende eeuw behoorden de koloniën Nederlands-Indië (nu: Indonesië), Suriname en Curaçao tot het Nederlandse Koloniale Rijk.

De Kolonie Curaçao bestond uit de eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao. In 1845 kwamen Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius erbij.

Het Nederlandse Rijk in de 19^e eeuw

Nederland	Suriname	Kolonie Curaçao	Kolonie Nederlands-Indië
-----------	----------	-----------------	--------------------------

Figuur 3.2. Het Nederlandse rijk in de 19^e eeuw

Verdiepingsstof

Burgerrecht

De idealen van de Franse Revolutie werden in de koloniën maar langzaam ingevoerd. In 1831 kregen de meeste vrije burgers in de Kolonie Curaçao het burgerrecht. Dat wilde bijvoorbeeld zeggen dat mensen het recht hadden op bezit of dat zij openbare functies mochten bekleden zoals arts, onderwijzer of notaris. Alleen mannen met genoeg opleiding of inkomen mochten stemmen. Het duurde tot 1863 voordat ook de slaven waren vrijgemaakt en het burgerrecht kregen. Vrouwen kregen aanvankelijk minder rechten dan mannen. Pas in 1949 mochten bijvoorbeeld alle burgers, mannen en vrouwen, rijken en armen, voor het eerst stemmen. In Nederland was al in 1919 het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen ingevoerd.

► Extra opdracht (duo's)

- a. Geef aan wat het verschil is tussen het burgerrecht ten tijde van de Oude Grieken en het burgerrecht in de Kolonie Curaçao (1831)?
- b. Wat is het verschil tussen het burgerrecht in de Kolonie Curaçao (1831) en het burgerrecht zoals we dat in de huidige tijd kennen? Maak gebruik van het internet om het antwoord op deze vraag te formuleren.

De Kolonie Curaçao (1815-1949)

De Kolonie Curaçao werd vanuit Nederland bestuurd door de minister van Koloniën. Hij maakte het beleid voor de koloniën. Op Curaçao voerde de **gouverneur** het beleid van deze minister uit.

Figuur 3.3. Koloniale Raad in Fort Amsterdam Curaçao

Hij werd hierin bijgestaan door de **Koloniale Raad**, een soort parlement.

De leden van de Koloniale Raad waren aangewezen door de Nederlandse gouverneur en waren dus in tegenstelling tot de leden van het Nederlandse parlement, niet gekozen door de burgers. Omdat er geen goede transportverbindingen tussen de eilanden bestonden, zaten er tot 1937 geen mensen uit de eilanden buiten Curaçao, in de Koloniale Raad.

Verdiepingsstof

De Koloniale Raad was vooral een adviserend orgaan en had maar weinig te vertellen. De gouverneur en de minister van Koloniën konden voorstellen van de Koloniale Raad altijd vernietigen. Zolang de gouverneur luisterde naar de minister van Koloniën in Nederland had hij zowel de wetgevende als de uitvoerende macht in de kolonie.

De Raad van Politie

Het dagelijks bestuur op de eilanden werd sinds 1869 uitgevoerd door de **Raad van Politie**. De Raad van Politie bestond uit de **gezaghebber** (die de gouverneur vertegenwoordigde op de eilanden) en zijn twee **landraden**. Gezaghebbers werden benoemd door de gouverneur of door de koning. De gezaghebber was altijd een Europese Nederlander. De landraden waren burgers die waren gekozen. Alleen mannen die genoeg scholing hadden of genoeg belasting betaalden, mochten stemmen. De Raad van Politie was belast met zaken als het toezicht op de wegen, het sluiten van huwelijken en het beheren van de armenkas.

Figuur 3.4 Fort Zoutman, de plek waar de raad van politie gevestigd was.

► Opdracht 1 (duo's)

Geef van de onderstaande activiteiten aan, onder wiens verantwoordelijkheid ze in 1869 vielen? Kies uit de volgende functies/instanties: de gezaghebber, de gouverneur, de minister van Koloniën, de Raad van Politie of de Koloniale Raad.

- Wie besliste hoe de handel of de landbouw verbeterd kon worden?
- Wie had overleg met de minister van Koloniën?
- Wie deed voorstellen om de welvaart te vergroten?
- Wie deed voorstellen om de handel of landbouw op Aruba te verbeteren?
- Wie had overleg met de gouverneur?

Nederland					
Koning Parlement* Ministerraad					
De Kolonie Curaçao					
Curaçao					
minister van Koloniën Nederlandse gouverneur en Koloniale Raad					
Aruba Raad van Politie		Bonaire Raad van Politie		St Maarten, Saba en St Eustatius Raad van Politie	
Gezaghebber	2 Landraden*	Gezaghebber	2 Landraden*	Gezaghebber	2 Landraden*
* = door het volk gekozen					

Figuur 3.5 Bestuur van de Kolonie Curaçao vanaf 1869- 1951

Verdiepingsstof: gescheiden machten?

Officieel waren de machten op de eilanden van elkaar gescheiden maar in werkelijkheid had de gezaghebber meerdere „petten“ op.

De uitvoerende „pet“:

De gezaghebber stond aan het hoofd van de ambtenarij. Hij was de baas van de ambtenaren, zoals de koloniaal schrijver (gemeentesecretaris), de politie en zelfs de doodgraver. Hij was voorzitter van de schoolcommissie en de commissie armenbedeling, die hulp verleende aan de allerarmsten.

De wetgevende „pet“:

De gezaghebber stond aan het hoofd van de Raad van Politie. De Raad van Politie had niet veel wetgevende bevoegdheden en was meer een adviesorgaan. De Raad van Politie kon namelijk nauwelijks wetten voor het eigen eiland maken en had bijna geen geld om over te beschikken. Wel mocht de Raad van Politie voorstellen voor wetten doen bij de gouverneur, maar of die deze voorstellen overnam..... dat was de vraag. Toch is de Raad van Politie belangrijk. Het is namelijk de voorloper van de Staten van Aruba.

De „pet“ van de rechter:

Op Aruba bestond vanaf 1869 een kantongerecht. Omdat er te weinig deskundige juristen op

het eiland waren, was de gezaghebber meestal ook rechter van het kantongerecht.

► **Extra opdracht (groepjes van 3)**

Het was de vraag of er in de Kolonie Curaçao nog echt sprake was van de scheiding van de machten.

a. Bedenk argumenten bij de volgende stelling:

„In de koloniale tijd waren op Aruba de machten niet gescheiden“.

b. Geef aan welke van de drie machten de machtigste macht was. Welke persoon hoort daarbij?

Niet iedereen was tevreden met de almacht van de gouverneur. Op Curaçao vonden de burgerleden van de Koloniale Raad, dat de gouverneur te veel macht had. Op Sint Maarten vonden de landraden dat het bestuur op Curaçao de Bovenwinden verwaarloosde.

Figuur 3.6. Landraad Lindoro Kwarts in de vergadering van de Raad van Politie op 13 december 1919. Lindoro Kwarts werd in 1914 gekozen als landraad in de Raad van Politie op Aruba. Hij verklaarde in 1919 dat de gezaghebbers en de gouverneur te weinig luisterden naar de landraden in de Raad van Politie. Dat Aruba, Bonaire en de Bovenwindse eilanden hun stem moesten kunnen laten klinken in de Koloniale Raad.

„Ik doel op het feit, dat waar de Landraden de door het Regeeringsreglement aangewezen personen zijn om den Gezag-hebber van bericht en raad te dienen in alle zaken het eiland betreffende, die volksvertegenwoordigers in het eerste geval afzonderlijk en in 't tweede als leden van dien Raad, bijna altijd genegeerd werden, zoodat alles buiten hen om, zijn beslag kreeg.“

...

Wij meenen dan, Mijnheer de Voorzitter, alle redenen te hebben om de hoop te koesteren dat ... spoedig een nieuwe tijd zal aanbreeken, waarin de stem der aan Curaçao onderhoorige eilanden weerklink zal kunnen vinden in hogere bestuurskringen en dat aan Aruba en de overige zuster eilanden, die wellicht in den zelfden toestand verkeeren in zoverre Administratieve zelfstandigheid verleend worde, als aan haar economische middelen en haar onderhoorigheid aan het hoofdeiland aanpast“.

► **Opdracht 2 (duo's)**

	Aruba	Curaçao	andere eilanden
1917/8	12	68	9
1932	22	198	29
1946	796	1057	105
1950	1150	1252	235
1954	1504	1283	310

Figuur 3.7. Inkomen per hoofd van de bevolking 1917-1954

Leg een verband tussen bovenstaande bron en het feit dat Arubanen los wilden van Curaçao.

► **Opdracht 3 (duo's)**

Rond 1920 wilde alle eilanden in de kolonie meer zelfbestuur.

- Wie besliste in de Koloniale Tijd of de kolonie meer zelfbestuur kon krijgen?
- Wie deed in de Koloniale Tijd voorstellen om het zelfbestuur te vergroten?
- Wie deed in de Koloniale Tijd voorstellen om Aruba en Arubanen meer invloed te geven in de Raad van Politie en de Koloniale Raad?

Kies uit de volgende functies/instanties: de minister van Koloniën, de Raad van Politie of de Koloniale Raad.

Paragraaf: 3.2. ‘Baas den nos mes un cas?’ Separacion!

Doel van de les: In deze les leer je dat na de komst van de olie-industrie in 1924 op Aruba de welvaart toeneemt en dat de wens groeit om meer autonomie te krijgen en zelfs te willen afscheiden van de Kolonie Curaçao.

Kernbegrippen:

- Autonomie
- Onafhankelijkheid
- Separacion-beweging
- Statuut
- Eilandgebied
- Staten van de Nederlandse Antillen

Verdiepingsstof:

- **Eilandsraad**
 - **Bestuurscollege**
 - **Gedeputeerden**
-

Autonomie

Door de komst van de olie-industrie (1924) steeg op Aruba de welvaart en groeide de bevolking. Aruba moest belasting afdragen aan het bestuur op Curaçao. Het bestuur op het eiland werd door de olie-industrie, de groeiende bevolking en stijgende welvaart steeds ingewikkelder. Zo kwamen er meer wegen, scholen en huizen en ook havens.

Figuur 3.8. Olie-industrie Aruba

De behoefte naar meer eigen bevoegdheden nam toe. Het zelf besturen van een land heet zelfbestuur of **autonomie**.

In 1933 stuurde de Arubaanse Raad van Politie een verzoek aan koningin Wilhelmina en de regering in Nederland om meer eigen bevoegdheden te krijgen. Men wilde een soort gemeente worden binnen de kolonie. Nooit heeft de Nederlandse regering gereageerd op dit verzoek. Wel kregen Aruba en de andere eilanden in 1937 het recht om mee te stemmen voor de Koloniale Raad. Alleen rijke of gestudeerde mannen op de zes eilanden mochten hun stem uitbrengen of konden worden gekozen als lid van de Koloniale Raad.

Adriaan Dussenbroek was een Nederlandse arts op Aruba. Hij was landraad in de Raad van de Politie en later lid van de eilandsraad van Aruba. In 1933 stuurde de Raad van Politie op zijn voorstel een verzoek naar koningin Wilhelmina en de Nederlandse regering. Dussenbroek wilde dat de gekozen landraden meer te zeggen kregen, dat Aruba beschikking kreeg over een eigen budget. Hij wilde dat Aruba een soort gemeente werd binnen de Kolonie Curaçao.

De Raad van Politie vroeg om „eener meerdere mate van een het hoofdeiland Curaçao onafhankelijke bevoegdheid“.

Figuur 3.9. Adriaan Dussenbroek

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd alles anders. Nederland was door de Duitsers bezet en Nederlands-Indië door Japan. Aruba en Curaçao produceerden benzine voor de geallieerde legers; in Suriname werd bauxiet gegraven voor de bouw van vliegtuigen. In 1942 beloofde de koningin daarom aan de gebiedsdelen dat zij na de oorlog meer autonomie zouden krijgen en mee mochten praten over de toekomst van het koninkrijk. Op Aruba was de wens om meer autonomie aangeslagen. Arubanen vreesden dat het bestuur op Curaçao machtiger zou worden in de kolonie en te weinig rekening zou houden met de wensen van de kleinere eilanden.

► **Opdracht 4 (duo's)**

De koningin beloofde tijdens de Tweede Wereldoorlog grotere zelfstandigheid aan onder andere Kolonie Curaçao. Wat zou dit voor de Kolonie Curaçao gaan betekenen? Geef twee mogelijke voorbeelden.

In 1941 was ook de rechterlijke macht opnieuw bepaald. Op Curaçao kwam het Hof van Justitie en op Aruba kwam een zittingsplaats van het Gerecht in Eerste Aanleg. Daardoor konden belangrijke rechtzaken op Aruba zelf worden uitgevoerd.

Seperacion

Nederland kwam de belofte van 1942 voor meer autonomie na. Na de oorlog kwamen gesprekken op gang over de nieuwe inrichting van het koninkrijk. Indië wilde echter niet verder. Tegen de zin van Nederland werd Nederlands-Indië in 1949 officieel onafhankelijk. Het heet sindsdien Indonesië. Nederland, Suriname en de Kolonie Curaçao gingen wel samen verder.

In 1947 stelde Nederland voor om in het nieuwe parlement Curaçao elf zetels te geven en Aruba zeven. Toen de meeste Curaçaose partijen het Nederlandse voorstel steunden, brak op Aruba de afscheidingsgedachte door. Landraad **Henny Eman** werd leider van de „**Separacion-beweging**“. Aruba wilde los van de andere eilanden en wilde een directe band met Nederland.

Onder leiding van Henny Eman werd een verzoek aan de koningin en de Nederlandse regering gericht. 2147 Arubanen ondertekenden het verzoek.

‘De hier aanwezige Arubanen, meerderjarig en van Nederlandse nationaliteit, gezamenlijk en in vereniging doch ieder voor zich, wensen door middel van deze akte eerbiediglijk Hare Majesteit koningin Wilhelmina der Nederlanden; dat het hun uitdrukkelijke en plechtige wens is financieel, economisch, administratief en gouvernementeel te worden gescheiden van het eiland Curaçao en welke scheiding Aruba moet kunnen garanderen:

- 1. volledige fiscale (geldelijke) autonomie*
- 2. zelfbestuur geheel gescheiden van en onafhankelijk van het eiland Curaçao, doch direct onder controle van de Hoge Regering in Den Haag;*

Figuur 3.10. Henny Eman Sr. (1887-1957) Oprichter van de AVP en strijder voor „separacion”.

“Omdat de actie van „separacion” tussen Aruba en Curaçao heel actief is, heeft men aan een driedaagse griep die vooral bij kinderen heerst, de naam “separacion” gegeven. Laat ons hopen, dat de separacion niet teveel onheil brengt”.

Figuur 3.11. Separacion (Amigoe 27 oktober 1947)

► Opdracht 5 (groepje van drie)

Lees de bron „separacion” van *figuur 3.11*. Volgens Nederland was de „Separacion” slechts een griepje. Hoe denken jullie daarover. Was volgens jullie de „Separacion” slechts van korte duur? Geef ook aan waarom jullie dat denken.

Statuut

Vertegenwoordigers van alle zes eilanden waren in Den Haag om met Nederland en Suriname deel te nemen aan de Ronde Tafel Conferenties. Deze vonden plaats in 1948, 1952 en 1954. Hier werden afspraken gemaakt die vastgelegd werden in het **Statuut** van 1954. Alle partners van het koninkrijk moesten zich houden aan de afspraken die daarin werden vastgelegd.

Figuur 3.12. Koningin Juliana bij het ondertekenen van het Statuut in 1954.

In het Statuut stond dat Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen (Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, St. Eustatius en St. Maarten), samen het Koninkrijk der Nederlanden vormden. Er werd bepaald dat de koningin het staatshoofd van het Koninkrijk der Nederlanden zou zijn. De Nederlandse regering zou namens het koninkrijk Defensie en Buitenlandse Zaken regelen. De binnenlandse onderwerpen werden door de Nederlandse Antillen en Suriname zelf geregeld.

► Opdracht 6 (individueel)

Schrijf drie afspraken op die in het Statuut werden vastgelegd.

Het Koninkrijk der Nederlanden, 1954-1975

Nederland	Suriname	De Nederlandse Antillen: • Eilandgebied Curaçao • Eilandgebied Aruba • Eilandgebied Bonaire • Eilandgebied Sint Maarten, Saba, Sint Eustatius
-----------	-----------------	---

NB In 1975 besloot ook Suriname onafhankelijk te worden en uit het koninkrijk te treden.

Figuur 3.13. Het Koninkrijk der Nederlanden vanaf 1954 tot 1975

Aruba kreeg dus niet waar het om gevraagd had. Het werd niet afgescheiden van de andere eilanden. Ook kreeg Aruba minder zetels in de staten dan Curaçao. Aruba werd een **eilandgebied** van de Nederlandse Antillen.

De Nederlandse Antillen kregen een centraal bestuur met een gouverneur, een regering en een volksvertegenwoordiging. De gouverneur werd de vertegenwoordiger van de

koningin en hij werd het hoofd van de Centrale Regering van het land Nederlandse Antillen. De volksvertegenwoordiging werd de **Staten van de Nederlandse Antillen**. Van de tweeëntwintig te verdelen zetels in de staten kreeg, Curaçao twaalf zetels en Aruba acht. Één zetel was er voor Bonaire en de andere eilanden samen kregen één zetel.

Nederland			
Koningin Parlement* Ministerraad			
De Nederlandse Antillen			
Gouverneur Staten van de Nederlandse Antillen (22 zetels) * Ministerraad			
Eilandgebied Curaçao 12 zetels in de staten van de N.A.	<i>Eilandgebied Aruba</i> 8 zetels in de staten van de N.A.	<i>Eilandgebied Bonaire</i> 1 zetel in de staten van de N.A.	Eilandgebied St. Maarten, Saba en St. Eustatius 1 zetel in de staten van de N.A.
Gezaghebber	Gezaghebber	Gezaghebber	Gezaghebber
Eilandsraad: 21 leden * Bestuurscollege	Eilandsraad: 21 leden * Bestuurscollege	Eilandsraad: 9 leden * Bestuurscollege	Eilandsraad: 15 leden (5 van ieder eiland)* Bestuurscollege
* = door het volk gekozen			

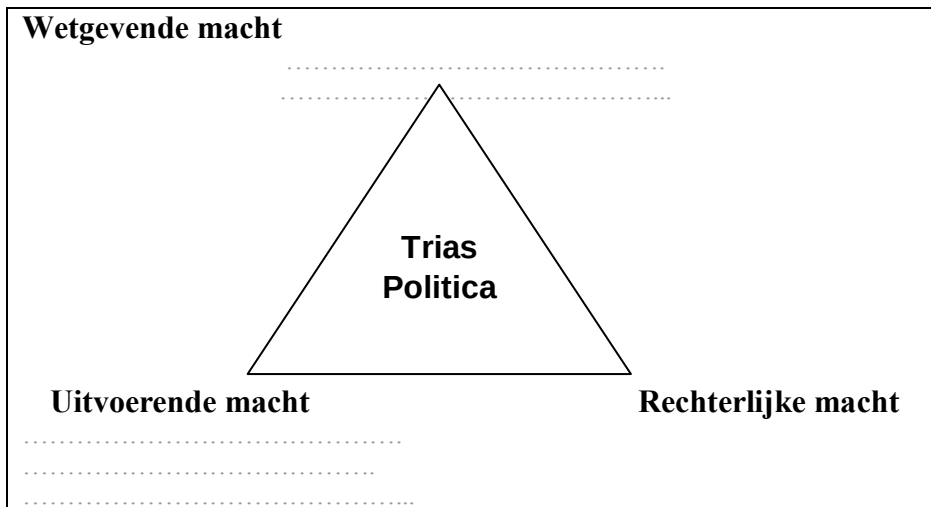
Figuur 3.14. Bestuur van de Nederlandse Antillen vanaf 1955 tot 1986

► Opdracht 7 (individueel)

Neem het onderstaande schema van de Trias Politica over in je schrift.

Vul (op de puntjes) een van de volgende begrippen in:

- Eilandsraden
- Landsregering
- Bestuurscollege
- Staten van de Nederlandse Antillen
- Gerecht in Eerste Aanleg

Figuur 3.15. Schema van de Trias Politica vanaf 1955-1986

Figuur 3.16 Cola Debrot wordt beëdigd als gouverneur door koningin Juliana. Debrot was de eerste gouverneur van Antilliaanse afkomst. Voor zijn jaren als gouverneur was Debrot arts en schrijver. Hij is met name bekend om zijn boek Mijn zuster de negerin.

Het Koninkrijk der Nederlanden is een monarchie met een koning of koningin als staatshoofd. De gouverneur is de officiële vertegenwoordiger van het staatshoofd. Daarom ondertekent hij alle wetten voordat ze van kracht worden. De gouverneur van de Nederlandse Antillen kreeg minder taken dan in de tijd van de Kolonie Curaçao.

Verdiepingsstof

De Staten van de Nederlandse Antillen

De Staten van de Nederlandse Antillen hadden wetgevende macht. Zij keurden de wetten goed (of niet!) die de ministerraad voorstelde.

De ministerraad had het uitvoerende bestuur over de Nederlandse Antillen. Ze bestond uit de minister-president en andere ministers die afkomstig konden zijn van politieke partijen van alle zes eilanden. Zij stelden wetten voor aan de Staten en voerden deze daarna uit.

Eilandsraad

Het Eilandgebied Aruba kreeg een eigen bestuurslaag met een gezaghebber, een eilandsraad en een bestuurscollege. De gezaghebber bleef een belangrijke man: hij was voorzitter van de eilandsraad en van het bestuurscollege. Hij had zowel bij de eilandsraad als bij het bestuurscollege een adviserende stem.

Figuur 3.17 1^e Arubaanse gezaghebber, Lindoro C. Kwartsz

Na vele jaren een Nederlandse gezaghebber gehad te hebben, kreeg het Eilandgebied Aruba in 1945 zijn eerste Arubaanse gezaghebber, Lindoro C. Kwartsz. Sindsdien zijn er altijd Arubaanse gezaghebbers geweest. De eilandsraad had de wetgevende macht over onderwerpen die alleen op Aruba speelden. Ze werd gekozen door de bevolking van Aruba. Uit de leden van de eilandsraad werd een bestuurscollege aangewezen, die bestond uit de zogenaamde gedeputeerden.

Deze gedeputeerden waren dus zowel lid van het bestuurscollege als van de eilandsraad. Het bestuurscollege had de uitvoerende macht. Dat wilde zeggen dat zij de eilandelijke wetten (die heetten eilandverordeningen) voorbereidden en aan de eilandsraad voorlegden om te worden goedgekeurd. Als de wet was goedgekeurd, voerde het bestuurscollege deze uit met behulp van de ambtenaren.

► Extra opdracht (individueel)

Wat is vreemd aan de positie die de gedeputeerden hadden binnen de eilandsraad en het bestuurscollege?

► Opdracht 8 (individueel)

Welke bestuurlijke verschillen bestaan er tussen de Kolonie Curaçao en de Nederlandse Antillen?

Denk hierbij aan:

- Verschil tussen Koloniale Raad en de Staten van de Nederlandse Antillen?
- Verschil tussen Raad van Politie en eilandsraad?
- Verschil tussen gouverneur van de Kolonie en gouverneur van de Nederlandse Antillen?

Sommige zaken kon het Eilandgebied Aruba voortaan regelen, zoals de openbare werken. In zaken die belangrijk waren voor alle eilanden waren de Nederlandse Antillen belangrijker. En dan ging het vooral over geld: financiën. Zolang de partijen van Aruba en Curaçao in de ministerraad goed samenwerkten, ging alles goed, maar als dat niet zo was, dan kwamen er problemen. En dat gebeurde na 30 mei 1969.

Paragraaf: 3.3. Status Aparte

Doel van de les: In deze les leer je dat na 1969 opnieuw de wens tot afscheiding van de Nederlandse Antillen opleeft. Dit maal onder de naam Status Aparte. De Status Aparte werd ingevoerd op 1 januari 1986.

Kernbegrippen:

- Status Aparte
- G.F. (Betico) Croes
- 10-10-10
- Volksraadpleging

Status Aparte

In mei 1969 brak er in Curaçao een opstand uit. De opstand van 30 mei 1969 verstoorde de rust in het koninkrijk. In de regering van de Nederlandse Antillen kwam aan de goede samenwerking tussen Curaçao en Aruba een einde. Na de gebeurtenissen van 30 mei 1969 drong Nederland aan op een snelle onafhankelijkheid van de eilanden.

In mei 1969 heerste er onrust onder de arbeiders van Wescar, een aannemersbedrijf dat werkte voor de Shell op Curaçao. De lonen waren er te laag. Er vonden stakingen plaats die uit de hand liepen. Er vielen twee doden tijdens een protestmars. Er werden winkels geplunderd en in brand gestoken. De gouverneur was gedwongen om militaire bijstand te vragen aan Nederland om de rust te herstellen.

Figuur 3.18 Onrust in Curaçao

Figuur 3.19 Curaçao 30 mei 1969 in vlammen door de opstand

Figuur 3.20 Oproer en rellen op Curacao, Nederlandse Antillen 1969. Foto: Man slaat met een stok tegen een op zijn kop liggende brandende auto Volkswagen-kever.

► Opdracht 9 (duo's)

Na de stakingen bij het bedrijf van Wescar op Curaçao was Nederland snel bereid om afstand te doen van de eilanden. Aruba schrok hiervan. Bedenk samen met je buurman waarom Nederland dit had gewild.

Onafhankelijk zou betekenen dat Aruba definitief tot de Nederlandse Antillen zou behoren. Veel Arubanen vreesden dat bij onafhankelijkheid, Aruba definitief onder Curaçao zou vallen. Wat te doen? Moest Aruba de knoop doorhakken en helemaal zelfstandig worden? Met een eigen staatshoofd, leger en munt? Maar: kon Aruba een onafhankelijkheid wel aan? Steeds meer mensen werden voorstander van de **Status Aparte**. Aruba kon op deze manier deel van het koninkrijk blijven, maar met een aparte positie ten opzichte van de vijf Antillen en Nederland.

► **Opdracht 10 (duo's)**

Waarom voelden veel Arubanen meer voor een Status Aparte dan voor onafhankelijkheid van Nederland?

Figuur 3.21 Betico Croes (1938-1986)

Betico Croes werd geboren op 25 januari 1938. Hij was onderwijzer. Hij sloot zich aan bij de Arubaanse Volks Partij, AVP maar toen het duidelijk werd dat hij niet de leider van de partij zou worden, richtte hij in 1971 zijn eigen partij op: de Movimiento Electoral di Pueblo, ofwel MEP. Betico Croes verongelukte op 31 december 1985, vlak voor de Status Aparte inging. Hij raakte in coma. Elf maanden later, op 26 november 1986 overleed hij.

Figuur 3.22 Betico Croes

► **Opdracht 11 (duo's)**

Beschrijf in je eigen woorden waarom Betico Croes geliefd was onder het volk, in het bijzonder bij de bevolking van de districten.

In 1972 stelde de Eilandsraad van Curaçao dat het niet bereid was om de banden tussen de eilanden te veranderen. Vanaf dat moment herleefde op Aruba de wens op om

helemaal af te scheiden van de Nederlandse Antillen. **Betico Croes** gebruikte hiervoor het begrip Status Aparte.

Toen de landsregering na de verkiezingen van 1977 weigerde om de grootste Arubaanse partij (MEP) toe te laten tot de regering van de Nederlandse Antillen (omdat deze voorstander van de Status Aparte was), brak er onrust uit op Aruba. Er vielen schoten (maar geen gewonden) en er werden vakbondsleiders gearresteerd. Schepen en producten uit Curaçao werden geboycot. Zo kon het niet verder. Nederland wilde nu eindelijk praten over een aparte plaats voor Aruba.

Figuur 3.23 Arubaanse vlag

► **Opdracht 12 (duo's)**

Lees de volgende bekende uitspraak van Betico Croes.

“Si mi cay na caminda gara e bandera y sigui lucha!”

- Wat zou Betico Croes met deze uitspraak bedoelen?
- Is deze uitspraak in deze tijd nog steeds van toepassing?
- Zo ja, geef er een voorbeeld van.

Figuur 3.24 Aankomst Arubaanse delegatie op Schiphol; tijdens aankomst rechts met zonnebril MEP leider Betico Croes.

In september 1977 bezochten Arubaanse politici, vakbondsleiders en zelfs priesters, Den Haag. Zij overtuigden de Nederlandse regering ervan om te gaan onderhandelen over een Status Aparte voor Aruba.

Na veel onderhandelingen slaagde Aruba erin om op de Ronde Tafel Conferentie van maart 1983 in Den Haag, de Status Aparte voor Aruba te krijgen. Aruba zou een land worden binnen het koninkrijk. De Status Aparte zou op 1 januari 1986 ingaan.

De voorwaarde was wel dat Aruba na 10 jaar helemaal onafhankelijk van het Koninkrijk der Nederlanden zou worden. Dat wilde bijna niemand op Aruba, maar Aruba accepteerde deze voorwaarde met de hoop dat er later iets aan gedaan kon worden.

► **Opdracht 13 (groepjes van vier)**

Ga zelf op zoek naar informatie om de volgende vraag te kunnen beantwoorden.

Geef aan wat de Status Aparte precies inhoudt voor Aruba.

Aruba had de strijd naar de Status Aparte van Aruba en dus los van Curaçao gewonnen, maar tegen welke prijs? In november 1985 vonden de eerste Staten-verkiezingen voor het land Aruba plaats. De MEP bleef de grootste partij, maar werd door de andere partijen buiten de regering gehouden.

Het Koninkrijk der Nederlanden, 1986-2010

Nederland	De Nederlandse Antillen: Curaçao Sint Maarten Bonaire Sint Eustatius Saba	Aruba
------------------	---	--------------

Figuur 3.25 Het Koninkrijk der Nederlanden 1986-2010

Het Koninkrijk der Nederlanden		
Koningin		
<i>Nederland</i> Parlement* Ministerraad	<i>De Nederlandse Antillen</i> Gouverneur Parlement* Ministerraad	<i>Aruba</i> Gouverneur Parlement* Ministerraad
* = door het volk gekozen		

Figuur 3.26 Bestuur van het Koninkrijk der Nederlanden vanaf 1986 tot 2010

De weg naar totale onafhankelijkheid?

Aruba was los van Curaçao. Volgens afspraak moest Aruba na 10 jaar ook onafhankelijk zijn van Nederland. De eerste stap op weg naar onafhankelijkheid was genomen. Zowel vanuit de politiek als vanuit de bevolking, was men onzeker of dit wel haalbaar was. Hier waren enkele redenen voor:

- Totale onafhankelijk betekende immers ook financieel onafhankelijk van Nederland. Toen de olieraffinaderij Lago juist in 1985 haar deuren sloot, verloor Aruba een grote bron van inkomsten. Aruba kon moeilijk op eigen benen staan.
- Ondanks de opkomst en bloei van het toerisme op Aruba is het nog niet genoeg om de totale onafhankelijkheid aan te kunnen. Buitenlandse hotels komen liever naar een eiland dat deel is van het koninkrijk dan een kwetsbaar onafhankelijk Aruba.
- In Suriname, dat in 1975 onafhankelijk geworden was, heerste er armoede en onrust.

- Ook vreesden sommigen dat Aruba te veel onder invloed van andere landen of zelfs van de internationale drugsmafia kwam te staan.

Direct na het ingaan van de Status Aparte ging de Arubaanse regering met Nederland in gesprek over het schrappen van de onafhankelijkheid. De Nederlandse en de Arubaanse regeringen kwamen na veel overleg in 1995 overeen dat de eis van de Arubaanse onafhankelijkheid zou worden geschrapt. Ook na 1 januari 1996 behield Aruba de Status Aparte.

Als we terugblikken naar hoofdstuk 2 dan zien we dat de idealen van de Franse Revolutie uiteindelijk zichtbaar zijn in de staatsinrichting van het land Aruba sinds de invoering van de Status Aparte. Aruba kreeg uiteindelijk een aparte positie binnen het koninkrijk, maar bleef onderdeel van de constitutionele monarchie. Aruba kreeg zijn eigen regering en parlement waarin burgers het voor het zeggen kregen (de parlementaire democratie).

Vrij van de Nederlandse Antillen, gelijk aan de andere landen van het koninkrijk en broederschap als lid van het koninkrijk.

Het einde van de Nederlandse Antillen

Niet alleen Aruba heeft in de loop der jaren haar autonomie verworven. Ook Curaçao en St. Maarten hebben sinds **10-10-10** een autonome status gekregen. Vóór 10 oktober 2010 bestond het Koninkrijk der Nederlanden uit drie landen: Aruba, de Nederlandse Antillen en Nederland. Om erachter te komen hoe de inwoners van de Nederlandse Antillen over staatskundige hervormingen dachten werden in 2004 en 2005 volksraadplegingen gehouden. Er is sprake van een **volksraadpleging** of een referendum wanneer een regering een vraag over wetgeving direct aan de kiesgerechtigde bevolking voorlegt.

Figuur 3.27 De Arubaanse premier Mike Eman zet zijn handtekening onder het nieuwe statuut.

Op de eilanden verschilden de meningen over de toekomst van het koninkrijk. Sint Maarten en Curaçao wilden een vergelijkbare status als Aruba. Op Bonaire stemde 59,5

procent van de bevolking voor een directere band met Nederland en het opheffen van de Nederlandse Antillen. Ook Saba koos voor een directere band met Nederland. Alleen de inwoners van Sint Eustatius stemden tegen het opheffing van de Nederlandse Antillen: 77% van de bevolking was tegen. Toen bleek dat het einde van de Nederlandse Antillen onvermijdelijk was besloten ze net als Bonaire en Saba een gemeente van Nederland te worden.

In de hieropvolgende jaren vond een aantal Rondetafelconferenties plaats om deze wensen in een nieuw Statuut vast te leggen. Op 10 oktober 2010 ging dit Statuut in werking en hield het land Nederlandse Antillen op te bestaan. Het koninkrijk bestaat sinds 10-10-10 uit 4 landen: Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland. Curaçao en Sint Maarten hebben dezelfde status als Aruba. Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn bijzondere gemeenten van Nederland geworden. De Koninkrijksrelaties zijn in de afgelopen eeuw dus erg dynamisch gebleken. Wie weet wat er in de volgende decennia zal gebeuren.

► **Extra opdracht (klassikaal)**

Maak van het klaslokaal een vergaderzaal, waarbij in het midden een ronde tafel gevormd wordt. Twee keer acht leerlingen gaan aan deze tafel zitten. Zij stellen de vertegenwoordigers van Aruba (2), Curaçao (2), Bonaire(2), St. Maarten(2), St. Eustatius(2), Saba(2), Suriname(2) en Nederland(2), voor.

Op de agenda staat het onderwerp: Status Aparte van Aruba en de voorwaarde om na 10 jaar helemaal onafhankelijk van Nederland te worden.

De rest van de klas wordt verdeeld in een groep van de pers, die na afloop van de vergadering de kans krijgt om vragen te stellen.

SAMENVATTING

- Leg in eigen woorden de idealen van de Franse Revolutie uit.
- Vat kort samen welke pogingen tussen 1933 en 1985 op Aruba zijn gedaan om meer autonomie te krijgen. Kijk goed in de tekstblokken.
- Geef in eigen woorden aan hoe de idealen van de Franse Revolutie zichtbaar zijn in de staatsinrichting van het land Aruba, sinds de invoering van de Status Aparte.

Begrippenlijst Hoofdstuk 3

10-10-10: deze datum markeert het einde van de Nederlandse Antillen.

Autonomie: bevoegdheid om zichzelf te kunnen besturen.

Bestuurscollege: de uitvoerende macht in het eilandgebied (1952-1985).

Betico Croes: Arubaanse politicus die voorvechter was van de Status Aparte (1938-1986).

Eilandgebied: een gebied binnen de Nederlandse Antillen met een eigen bestuurslaag met gezaghebber, eilandsraad en bestuurscollege en gedeputeerden (1952-1985).

Eilandsraad: de wetgevende macht in het eilandgebied en de opvolger van de Raad van Politie. De eilandsraad werd gekozen door algemeen stemrecht (1952-1985).

Henny Eman: Arubaans politicus die voorvechter was voor de Separacion (1887-1957)

Gedeputeerden: lid van het bestuurscollege en de eilandsraad die was belast met de uitvoerende macht (1952-1985).

Gezaghebber: de vertegenwoordiger van de gouverneur en het staatshoofd op het eiland (1848-1985). Hij was voorzitter van de Raad van Politie (1867-1942) en de eilandsraad (1952-1985) .

Gouverneur: vertegenwoordiger van de koningin (op Aruba) die tevens het hoofd van de regering is.

Koloniale Raad: het parlement ten tijde van de Kolonie Curaçao (en onderhorigheden). De wetgevende kracht van de Koloniale Raad was beperkt (1816-1937).

Landraden: landraden waren lid van de Raad van Politie (1867-1948). Ze werden voor 4 jaar gekozen door mensen die kiesrecht hadden, omdat ze een bepaalde opleiding genoten of voldoende belasting betaalden. Hun taak was om de gezaghebber in het dagelijks bestuur van het eiland bij te staan.

Onafhankelijkheid: het verkrijgen van zelfstandigheid, onafhankelijk van het land dat vroeger de kolonisator was. Dus buiten het Koninkrijk der Nederlanden (bijvoorbeeld Suriname 1975).

Raad van Politie: de Raad van Politie bestond uit de gezaghebber en twee gekozen landraden. De Raad van Politie had (weinig) wetgevende en meer adviserende en uitvoerende taken (1867-1948).

Separacion-beweging: politieke beweging onder leiding van Henny Eman (1887-1957) die tussen 1947 en 1954 wilde dat Aruba werd afgescheiden (Separacion) van de Nederlandse Antillen en een apart deel van het Koninkrijk der Nederlanden zou worden.

Staten van de Nederlandse Antillen: de volksvertegenwoordiging van de Nederlandse Antillen, opvolger van de Koloniale Raad (1955-heden). De Staten van de Nederlandse Antillen hebben volledige wetgevende bevoegdheden en worden door algemeen stemrecht gekozen.

Status Aparte: Aruba is sinds 1 januari 1986 een zelfstandig land binnen het Koninkrijk der Nederlanden, gelijkwaardig aan Nederland en de Nederlandse Antillen.

Statuut: de wettelijke regeling van het Koninkrijk der Nederlanden. Een overeenkomst waarin de samenwerking van de koninkrijkspartners is geregeld (1955-heden).

Volksraadpleging (referendum): een regering legt een vraag over wetgeving aan de kiesgerechtigde bevolking voor.

Hoofdstuk 4: Aruba als land binnen het Koninkrijk der Nederlanden

In het vorige hoofdstuk heb je geleerd hoe Aruba Status Aparte kreeg. Dit gebeurde in 1986. Toen verliet Aruba het Antilliaanse staatsverband en kreeg het een rechtstreekse band met Nederland, de Status Aparte. Het Koninkrijk der Nederlanden bestond vanaf dat moment uit drie partners: Nederland, Aruba en de Nederlandse Antillen (vijf eilanden); de **koninkrijkspartners**. Sinds 10-10-10 bestaat het koninkrijk uit vier landen: Aruba, Curacao en Sint Maarten en Nederland

Figuur 4.1. De vier landen van het Koninkrijk der Nederlanden: Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland

Paragraaf: 4.1. Statuut en staatsregeling

Doel van de les: In deze les leer je wat er in het Statuut vastgelegd is en hoe de taken en de bevoegdheden van het bestuur op Aruba geregeld zijn.

Kernbegrippen:

- Koninkrijkspartners
- Rijkswet
- Staatsregeling
- Landsverordening
- Grondrechten
- Rechtsstaat

Bij de intreding van de Status Aparte in 1986 werd het Statuut (dat opgesteld is door de drie **koninkrijkspartners**) aangepast. Aruba werd als apart land binnen het Koninkrijk der Nederlanden opgenomen. En in de tekst van het nieuwe Statuut was opgenomen dat dit ter voorbereiding van een onafhankelijk Aruba was.

Sinds de invoering van het Statuut in 1954, zijn er vijf belangrijke wijzigingen van het Statuut geweest. In 1975 werd Suriname onafhankelijk, in 1986 kreeg Aruba een Status Aparte en in 1995 werd besloten om af te zien van totale onafhankelijkheid. In 2010 hielden de Nederlandse Antillen op te bestaan en werden er twee nieuwe landen aan het koninkrijk toegevoegd: Curaçao en Sint Maarten.

Figuur 4.2 Veranderingen in het statuut

Figuur 4.3 De Surinaamse vlag

► Opdracht 1 (duo's)

Uit hoeveel landen bestond het Koninkrijk der Nederlanden in 1954, in 1980, in 1988 en in 2008? En tegenwoordig?

Het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden

Figuur 4.4 Koninkrijk der Nederlanden. *Je maintiendrai* betekent: Ik zal handhaven.

In het Statuut staat onder andere opgenomen, dat:

- alle inwoners van het Koninkrijk der Nederlanden één gezamenlijke Nederlandse nationaliteit hebben;
- er één staatshoofd is;
- er één gemeenschappelijk buitenlands beleid is;
- er één gezamenlijke defensie is.

Drie belangrijke uitgangspunten van het Statuut geven aan hoe de koninkrijkspartners met elkaar omgaan:

- a. De landen binnen het koninkrijk zijn autonoom (baas in eigen huis), zolang de grondwet (of: staatsregeling) van het land niet in strijd is met het Statuut.
- b. De landen verzorgen elkaar als gelijke partners, als het zaken zijn die voor alle landen gelden (de koninkrijksaangelegenheden). Deze koninkrijksaangelegenheden zijn vastgelegd in een **Rijkswet**. Deze wet geldt voor het hele koninkrijk.
- c. De landen zullen elkaar helpen.

Bij verandering van het Statuut geldt dat alle koninkrijkspartners hun oordeel moeten geven. Ook geldt dat de parlementen de verandering moeten goedkeuren met 2/3 meerderheid.

► Opdracht 2 (duo's)

- a. In het Statuut is vastgelegd hoe de samenwerking tussen de koninkrijkspartners verloopt. Welke drie uitgangspunten worden hierbij onderscheiden?
- b. Hieronder staan een aantal zaken en/of afspraken. Geef telkens aan onder welk uitgangspunt van het Statuut, het hoort: uitgangspunt A, B of C? Check je antwoorden bij een ander duo. Zijn er verschillen? Bespreek deze en probeer tot een gezamenlijk antwoord te komen.

	A	B	C
Aruba regelt de zaken die alleen voor Aruba gelden, zelfstandig			
Afspraken ten aanzien van toelating van Nederlanders en buitenlanders (vreemdelingen)			
Wetten ten aanzien van defensie			
Financiële hulp voor projecten, gezondheidszorg, hotelbouw etc tegen goedkope rente			
Wetten op het gebied van de gezondheidszorg			
Ontwikkelingshulp (versterken van de economie)			
Kiesrecht			
Sociaal-culturele activiteiten betaald door de overheid (koninkrijksspelen bijvoorbeeld)			
Aruba kan niet zomaar een dictatuur invoeren			
Samenwerking op het gebied van telefonie, radioverkeer			
Op voet van gelijkwaardigheid elkaars gemeenschappelijke belangen verzorgen			
Het Nederlanderschap (de Nederlandse nationaliteit)			
Arubaanse studenten kunnen studeren in Nederland			
Hanteren van de rechten van de mens			
Officiële contacten met het buitenland			

De Staatsregeling van Aruba

Om een land te kunnen regeren moeten er duidelijke afspraken gemaakt worden. Bijvoorbeeld over hoe het land bestuurd wordt, wat de rechten en plichten van de burgers zijn en welke instanties dit allemaal moeten organiseren en regelen. Al dit soort afspraken staan in de staatsregeling van Aruba geschreven. Deze staatsregeling of Arubaanse grondwet is de belangrijkste wet van Aruba. Vanaf 1 januari 1986 is deze wet geldig.

Staatsregeling van Aruba

1. Grondrechten
2. Regering
3. Staten
4. Raad van Advies, Algemene Rekenkamer en vaste colleges van advies
5. Wetgeving en Bestuur
6. Het rechtswezen en de rechterlijke macht
7. Slotbepalingen

Figuur 4.5 Inhoudsopgave van de staatsregeling van Aruba

In de staatsregeling van Aruba staan **grondrechten** omschreven. Deze grondrechten gelden voor iedereen. Een aantal voorbeelden hiervan zijn het recht op vrijheid van meningsuiting, het recht op gelijke behandeling en het recht om te vergaderen en te betogen.

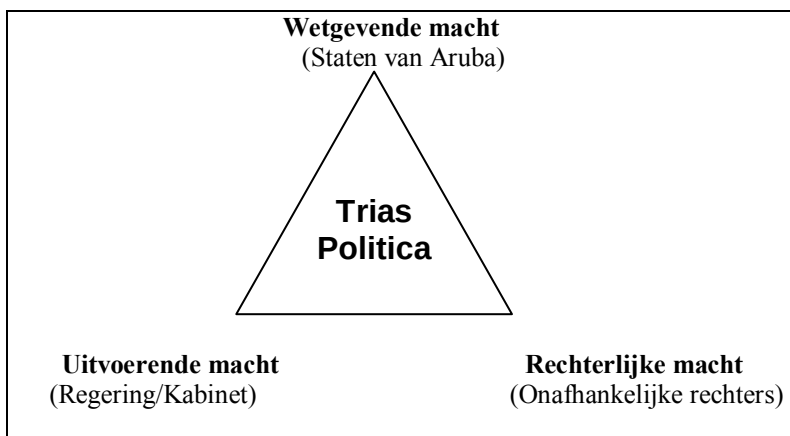
*De artikelen in de staatsregeling zijn algemene richtlijnen die verder uitgewerkt zijn in een **landsverordening** of wet. Voordat zo'n landsverordening klaar is moet er een uitgebreid stappenplan doorlopen worden. De landsverordening wordt uiteindelijk door de gouverneur ondertekend en ook door de minister die verantwoordelijk is voor die wet.*

► **Opdracht 3 (duo's)**

In het onderstaande schema staan een aantal grondrechten uit de Arubaanse Staatsregeling. Geef voor vijf van deze grondrechten een omschrijving van wat ze inhouden.

GRONDRECHTEN	OMSCHRIJVING
Recht op gelijke behandeling	
Gelijke rechten bij benoemingen (vrouwen en mannen)	
Rechten op onaantastbaarheid van het lichaam	
Recht op vrijheid en veiligheid	
Kiesrecht	
Vrijheid van vereniging (officiële vereniging)	
Vrijheid van meningsuiting	
Recht om te vergaderen en te betogen	
Recht van petitie	
Vrijheid van godsdienst	
Recht op privacy	
Brief- en telefoongeheim	
Eigendomsrecht	
Vrijheid van onderwijs	

Om de grondrechten te garanderen is de Arubaanse staatsregeling gebaseerd op de Trias Politica. (zie ook hoofdstuk 2.2) In deze leer worden de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht van elkaar onderscheiden. De wetgevende macht is in handen van de Staten, de uitvoerende macht is in handen van de regering en het kabinet en de rechterlijke macht is in handen van onafhankelijke rechters.

Figuur 4.6. Schema van de Trias Politica

Deze scheiding van machten is heel belangrijk, want de burgers hoeven dan niet bang te zijn dat ze onrechtvaardig behandeld worden. Een burger kan elk moment naar de rechter

stappen als hij/zij vindt dat er geen rekening met zijn/haar rechten wordt gehouden. Iedereen, zowel de burgers als de overheid zijn verplicht zich aan de wetten te houden. Dit zijn de belangrijkste voorwaarden waaraan Aruba moet voldoen, om zichzelf een **rechtsstaat** te noemen.

Paragraaf: 4.2. De wetgevende en uitvoerende macht op Aruba vanaf 1986

Doel van de les: In deze les leer je hoe de wetgevende en uitvoerende macht op Aruba er sinds 1986 is komen uit te zien.

Kernbegrippen:

- Minister-president/premier
- Gevolmachtigde minister
- Regeringspartijen/oppositiepartijen
- Ministeriële verantwoordelijkheid
- Vertrouwensregel
- Motie van wantrouwen

Toen Aruba in 1986 zelfstandig werd, kwam daarbij ook de verantwoordelijkheid om het land te regeren. De staatsregeling van Aruba met zijn grondrechten moesten immers uitgedragen worden. Aruba kreeg een regering met een eigen gouverneur en een kabinet met een minister-president en zeven ministers. Ook kwam er een parlement met daarin 21 leden. In 1985 vonden de verkiezingen plaats.

Overheid		
Uitvoerende macht		Wetgevende macht
Regering		Parlement/Staten
Gouverneur	Kabinet	21 Statenleden
	Minister-president	
	Ministers	

Figuur 4.7 De uitvoerende en wetgevende macht op Aruba

► Opdracht 4 (individueel)

Bekijk de figuren 4.6 en 4.7 en beantwoord de volgende vragen:

- Wie wordt er met de wetgevende macht bedoeld?
- Schrijf twee taken op van de wetgevende macht.
- Wie wordt er met de uitvoerende macht bedoeld?
- Schrijf twee taken op van de uitvoerende macht.

► Opdracht 5 (individueel)

Leg de volgende bewering uit; „Parlamento ta manda, no e gobierno“.

De regering

Met het ingaan van de Status Aparte in 1986 kreeg Aruba voor het eerst zijn eigen gouverneur. (Daarvoor was de gouverneur van de Nederlandse Antillen ook gouverneur van Aruba, die op Aruba vertegenwoordigd werd door de gezaghebber.)

De gouverneur van Aruba is de vertegenwoordiger van het Nederlandse staatshoofd op het eiland. Zijn taken vallen in twee delen uiteen: hij vertegenwoordigt de belangen van het koninkrijk en staat aan het hoofd van de Arubaanse regering. Hij maakt echter geen deel uit van het Arubaanse kabinet.

Figuur 4.8 Gouverneur van Aruba

De taken van de gouverneur bestaan uit:

1. het vertegenwoordigen van de belangen van het koninkrijk;
2. aan het hoofd staan van de Arubaanse regering;
3. het formeren van een kabinet na de verkiezingen;
4. het benoemen van een formateur en gesprekken voeren met de politici.

Figuur 4.9 Taken van de gouverneur uit Calbas 2b

Tijdens de kabinetsformatie speelt de gouverneur een belangrijke rol. Net zoals in Nederland de koning(-in), is de gouverneur onschendbaar en zijn de ministers verantwoordelijk. Onschendbaar betekent dat de gouverneur en de koning(-in) niet ter verantwoording geroepen kunnen worden door wie dan ook. De gouverneur wordt benoemd door het staatshoofd voor een periode van zes jaar. Na afloop kan die periode nog éénmaal verlengd worden (dus maximaal twaalf jaar).

De gouverneur wordt bijgestaan door een Raad van Advies, die uit ten minste vijf door hem benoemde leden bestaat en die over alle ontwerpen van landsverordeningen, rijkswetten, landsbesluiten houdende algemene maatregelen en dergelijke, advies uitbrengt.

► Opdracht 6 (duo's)

De gouverneur van Aruba heeft verschillende soorten taken.

- a. Welke taak van de gouverneur vind jij het belangrijkste?
- b. Welke taak van de gouverneur vind jij overbodig?

Gedeeltelijk onschendbaar

De gouverneur kan ter verantwoording worden geroepen als er sprake zou zijn van een door hem gepleegd ambtsmisdrrijf. Voor zijn doen en laten is de gouverneur wel altijd strafrechtelijk verantwoordelijk.

Ondanks dat de gouverneur deel uitmaakt van de regering, zijn de ministers verantwoordelijk voor het beleid op Aruba. De ministers nemen de beslissingen en zijn daar verantwoordelijk voor. Ook als de gouverneur zijn handtekening daaronder zet. Dat wil niet zeggen dat de gouverneur geen macht heeft.

Meerdere malen vergadert de gouverneur met de minister-president. Misschien zegt hij dan wat hij vindt en geeft adviezen. Wat er dan gezegd wordt, weten we niet, dat is geheim. Ook ministers die de gouverneur spreken, mogen niet bekend maken wat de mening van de gouverneur is.

Figuur 4.10 Gedeeltelijk onschendbaarheid van de gouverneur van Aruba.

- c. Lees de tekst van figuur 4.10. Vind jij de functie van de gouverneur overbodig of noodzakelijk? Beargumenteer je antwoord.
- d. Bespreek je mening in een groepje van vier. Probeer elkaar te overtuigen.

Het kabinet

Het kabinet van Aruba wordt gevormd door een **minister-president**, ook wel **premier** genoemd en zijn ministers. De minister-president is de leider van de regering. Net als de aanvoerder van een voetbalteam, moet hij ervoor zorgen dat de verschillende ministers met elkaar kunnen samenwerken. Daarnaast is hij minister van Algemene Zaken.

Verkiezingsjaar	Kabinet
1985	Kabinet Eman I
1989	Kabinet Oduber I
1993	Kabinet Oduber II
1994	Kabinet Eman II
1997	Kabinet Eman III
2001	Kabinet Oduber III
2005	Kabinet Oduber IV
2009	Kabinet Mike Eman

Figuur 4.11 Arubaanse kabinetten

De „gewone“ ministers geven leiding aan de verschillende instanties van de regering die hem helpen zijn werk te verrichten. Deze worden ook wel ministeries genoemd. Maximaal kunnen er negen ministers benoemd worden, dus er kunnen maximaal negen ministeries zijn.

De ministers behoren tot de uitvoerende macht. Zij voeren het beleid van de regering uit. Maar om dat te mogen, moeten zij steun en toestemming vragen aan het parlement: de Staten van Aruba. Daarom stelt de minister eerst wetten voor. De Staten maken van een wetsvoorstel een wet. De minister voert die vervolgens uit.

De **gevolmachtigde minister** moet zorgen voor de belangen van Aruba binnen het koninkrijk. Daarnaast moet hij ook zorgen voor de belangen van de Arubanen die in Nederland wonen. De gevolmachtigde minister verblijft in Nederland en zijn kantoor is gesitueerd in Kabinet van de gevolmachtigde minister in Den Haag: het Aruba-huis

► Opdracht 7 (individueel)

Welk antwoord is juist?

a. Een minister moet rekening houden met:

- A. collega-ministers en bestaande wetten
- B. collega-ministers en ambtenaren
- C. het parlement en bestaande wetten
- D. alle bestaande mogelijkheden zijn juist

b. De hoofdtaak van de minister-president is:

- A. het leiden van de vergaderingen van de ministerraad
- B. het beleid van de ministers coördineren
- C. het houden van persconferenties
- D. het ontvangen van buitenlandse staatshoofden

c. Een minister heeft ministeriële verantwoordelijkheid tegenover:

- A. de koningin
- B. de volksvertegenwoordiging
- C. zijn medewetgevers
- D. de minister-president

Figuur 4.12 13 februari 1986. Twee minister presidenten. Premier Lubbers (l) ontving nieuwe Arubaanse premier Eman (r). Henny Eman jr., de kleinzoon van Henny Eman sr. was de eerste premier van Aruba.

Figuur 4.13 Premier Nelson Rolando Oduber (1947) werd in 1986 partijleider van de MEP en is vier termijnen premier van Aruba geweest.

► Opdracht 8 (duo's)

Op Aruba kunnen er maximaal negen ministers worden benoemd.

- Vul in de eerste kolom van het schema in, welke ministeries nu op Aruba de regering vormen.
- Vul in de tweede kolom de namen van de ministers in, van het betreffende ministerie.
- Ieder jaar moet besloten worden hoeveel geld elk ministerie krijgt. Stel je hebt 1000 gulden. Hoe zou jij dat geld verdelen? Zet in de derde kolom achter elk ministerie hoeveel geld jij daarvoor wilt uittrekken.
- Overleg nu samen met een klasgenoot hoe het geld het beste verdeeld kan worden. Verdedig je eigen verdeling met argumenten. Jullie moeten het wel samen eens worden. Noteer in de vierde kolom achter elk ministerie de bedragen waarop jullie uiteindelijk zijn uitgekomen.
- Zoek in een woordenboek de betekenis van het woord infrastructuur op.
- Ministers maken voorstellen voor wetten. Bedenk een wet die bij de Minister van Infrastructuur past.

Ministeries	Door wie?	Hoeveel geld zou jij voor elk ministerie uitgeven?	Hoeveel geld heb jij samen met een klasgenoot aan elk ministerie gegeven?
Minister-president; minister van Algemene Zaken.			
Ministerie van			
Ministerie van			
Ministerie van			
Ministerie van			
Ministerie van			
Ministerie van			
Ministerie van			
Gevolmachtigde minister			

Met het ingaan van de Status Aparte werd de AVP-leider Henny Eman de eerste minister-president van het nieuwe land binnen het koninkrijk. AVP en MEP stonden in het parlement lijnrecht tegenover elkaar. De MEP wilde nog steeds strijden voor totale onafhankelijkheid van Aruba per 1996. De AVP daarentegen wilde dit niet. Bij de verkiezingen in 1989 werd de MEP de grootste partij. Nelson Orlando Oduber werd de tweede premier van Aruba.

Politieke stromingen en politieke partijen op Aruba

Een politieke stroming is ontstaan door een groep mensen met ongeveer dezelfde opvatting over hoe het land bestuurd moet worden.

Een politieke stroming is breder dan een politieke partij.

Een liberale stroming

De liberalen waren, en zijn nu nog, voorstanders van individuele vrijheid op persoonlijk en economisch gebied. Zij willen fabrieken en grondstoffen in handen zien van particulieren en niet in handen van de staat. Doel is het maken van winst, waardoor arbeid, werkgelegenheid, koopkracht en welvaart ontstaan.

Een socialistische stroming

Socialisten zijn voorstanders van gelijkheid van de mensen. Zij willen daarom nivelleren, de verschillen tussen de mensen verkleinen.

Zij zijn tegenstanders van het kapitalisme. Zij zijn er dus tegenstander van dat de productiemiddelen (fabrieken, grondstoffen en arbeiders) in handen zijn van rijke fabrikanten. Deze productiemiddelen zien ze liever in handen van de staat. Dan zullen de tegenstellingen tussen de rijke en de arme klassen vanzelf verdwijnen en zullen er gelijke kansen komen voor iedereen, is de gedachte. Zij zijn dus voor staatsbemoediging en voor de verzorgingsstaat. Dit laatste wil zeggen een verzorgen van de wieg tot het graf. Socialisten zijn ook tegenstander van het koninksschap.

Figuur 4.14 politieke stromingen

► Extra opdracht (individueel)

In de politieke geschiedenis zijn meerdere politieke stromingen te vinden. Twee belangrijke politieke stromingen zijn het liberalisme en het socialisme.

Als je kijkt naar de verschillende politieke partijen op Aruba, waar zou jij ze dan onder plaatsen?

De antwoorden worden ook klassikaal besproken.

Over welke partijen zijn de meningen verdeeld? Geef ook aan waarom.

De Staten

Bij de eerste verkiezingen voor de Arubaanse Staten (op 22 november 1985) kreeg MEP 8 van de 21 zetels. De AVP (7 zetels), PPA (2 zetels), de ADN (2 zetels) en de PDA (2 zetels) gingen samenwerken en zo werd per 1 januari 1986 het nieuwe kabinet onder leiding van Henny Eman gevormd. Partijen die in het kabinet vertegenwoordigd zijn, noemen we **regeringspartijen of coalitiepartijen**. Een coalitie is een samenwerking tussen verschillende partijen om de meerderheid in het parlement te vormen. Partijen die

samen een meerderheid vormen, mogen een regering vormen. Partijen die niet tot de regering behoren heten **oppositiepartijen**.

De Staten zorgen ervoor dat de ministers voor een periode van vier jaar benoemd worden. De ministers moeten hun werk verantwoorden ten opzichte van de Statenleden. Dit wordt de **ministeriële verantwoordelijkheid** genoemd.

Figuur 4.15 Het parlamentsgebouw

De rol van de Staten is heel belangrijk. Enkele taken die zij vervullen zijn:

- met de regering werken aan het tot stand komen van de wetgeving;
- samen met de regering wetten aannemen of afkeuren;
- controle uitoefenen en toezicht houden op de regering;
- goedkeuren van het beleid van de overheid.

Figuur 4.16 Taken van de staten, uit Calbas 2b

Het kan voorkomen dat het parlement het vertrouwen in een minister opzegt. Dit recht wordt de **vertrouwensregel** genoemd. Er kan dan een **motie van wantrouwen** worden ingediend. Eén of twee Statenleden vraagt aan de rest van het parlement of ze met deze minister verder willen blijven werken. Het parlement kan een minister uiteindelijk dwingen om ontslag te nemen.

► Opdracht 9 (groepjes van 3)

Het parlement is een groep mensen uit verschillende politieke partijen met allen een eigen idee. Het belangrijkste idee achter het socialisme is gelijkheid en emancipatie. Voor het liberalisme is vrijheid het belangrijkste ideaal.

a. Bedenk zelf een naam voor een Arubaanse liberale partij en een Arubaanse socialistische partij.

Hieronder staan enkele standpunten:

Gratis busvervoer voor ouderen en jongeren

Hoger minimumloon

Minder regels op het werk

Meer economische projecten

Minder loon- en winstbelasting

Meer bejaardentehuizen

- b. Welke standpunten zullen het beste bij jouw socialistische partij passen en welke bij jouw liberale partij ?
- c. Maak een kort partijprogramma van jouw partij en presenteer dit aan de klas.
(maximaal 3 minuten)

► **Extra opdracht (individueel)**

De regering moet belangrijke beslissingen nemen in het belang van Aruba.

Stel je voor dat jij, als lid van de regering, één belangrijke beslissing mag nemen voor de ontwikkeling van Aruba. Schrijf jouw beslissing op en leg deze uit.

Een aantal beslissingen worden besproken in de klas.

Paragraaf: 4.3 De rechterlijke macht op Aruba vanaf 1986

Doel van de les: In deze les leer je hoe op Aruba de rechterlijke macht er sinds 1986 uit ziet en hoe strafzaken verlopen.

Kernbegrippen:

- Civiele/burgerlijke zaken
- Strafzaken
- Ambtenarenzaken
- Openbaar Ministerie
- Procureur-Generaal

De rechterlijke macht is verantwoordelijk voor alle regels en afspraken die in de maatschappij gelden. Sommige regels en afspraken zijn terug te vinden in wetten. Andere regels staan niet op papier maar zijn bepaald door gewoonten en gebruiken.

4.17 Vrouwe Justitia is van oorsprong een Romeinse godin en staat tegenwoordig symbool voor de rechtspraak.

4.18 Logo van de Arubaanse politie

► Opdracht 10 (individueel)

Een afbeelding van Vrouwe Justitia is vaak te vinden op gerechtsgebouwen en andere plaatsen waar vroeger recht werd gesproken. Vrouwe Justitia wordt afgebeeld als een geblinddoekte figuur, met in haar rechterhand een zwaard en in haar linkerhand een weegschaal. Zoek op internet informatie en beantwoord de volgende vragen.

- Wat is de betekenis van haar blinddoek?
- Wat is de betekenis van het zwaard?
- Wat is de betekenis van de weegschaal?
- In *figuur 4.18* zie je het logo van de Arubaanse politie. Waarom zou dit zwaard in het logo staan?

Drie soorten rechtspraak

Civiele/burgerlijke zaken

In een civiele zaak gaat het om onderwerpen waarbij men het oneens is met elkaar zoals echtscheidingen, arbeidsovereenkomsten, huur, koop en andere contracten. Werd je onterecht ontslagen, dan kan de rechter beslissen dat je bijvoorbeeld een bepaald bedrag uitbetaald krijgt van je werkgever als schadevergoeding.

Strafzaken

In een strafzaak gaat het om een overtreding van de wet, bijvoorbeeld door rood licht rijden, of een misdrijf. Je moet hierbij denken aan onder andere diefstal, drugshandel of iemand vermoorden.

In een strafzaak krijgt de verdachte te maken met het

Openbaar Ministerie.

Ambtenarenzaken

In een ambtenarenzaak gaat het om meningsverschil tussen de overheid, als werkgever, en de ambtenaar, als werknemer, over het wel of niet uitvoeren van zijn werk. De overheid schorst een ambtenaar bijvoorbeeld omdat hij elke ochtend te laat op het werk meldt of juist te vroeg zijn werk verlaat.

Figuur 4.19 Soorten rechtspraak

► Opdracht 11 (duo's)

- De meest voorkomende zaken zijn civiele zaken en strafzaken. Wat is het verschil?
- Zoek in de kranten naar voorbeelden van civiele, straf- en ambtenarenzaken die momenteel in het nieuws verschijnen.
- Geef een voorbeeld van een strafzaak die Aruba al een paar jaren bezig houdt.

Het Openbaar ministerie (OM)

Vanaf 1986 kreeg Aruba een eigen procureur-generaal en een eigen Openbaar Ministerie. Het Openbaar Ministerie zorgt ervoor dat mensen die de fout ingaan opgespoord en bestraft worden. Daarnaast moet het Openbaar Ministerie beslissen of een zaak naar de rechter moet en dat het strafvonnis uitgevoerd wordt. De **procureur-generaal (PG)** is het hoofd van het Openbaar Ministerie, heeft toezicht op de taken van de politie en geeft advies aan de minister van Justitie.

Bij het OM werken officieren van justitie. Zij sturen de politie aan in hun taak om strafbare feiten (overtredingen en misdrijven) op te sporen. Als de politie iemand betrapt zal de officier van justitie vervolgens beslissen wat er verder gaat gebeuren. Hij beslist dus over de vervolging. Dat kan zijn een taakstraf of een geldboete maar de officier kan ook de overtreder dagvaarden om voor de rechter te verschijnen. In het geval van een misdrijf, wordt de verdachte vastgehouden tot hij voor de rechter verschijnt.

► Opdracht 12 (groepje van 3)

Stel je bent officier van justitie. Zou jij de volgende strafbare feiten voordragen aan de rechter, of zou je volstaan met een geldboete of taakstraf?

- Het namaken van geld
- Het stelen van een brood in een supermarkt
- Het rijden onder invloed van alcohol
- Het dreigen met een vuurwapen

Check je antwoorden met een ander groepje. Zijn jullie het met elkaar eens of niet?
Waarom wel of waarom niet?

De leden van het Openbaar Ministerie: de procureur-generaal, advocaat-generaal, hoofdofficier van justitie en officieren van justitie – maken samen met de leden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba deel uit van de rechterlijke macht.

1. het handhaven van de wettelijke regelingen;
2. leiding over de opsporing van strafbare feiten;
3. de vervolging van strafbare feiten;
4. toezicht houden op de executie van strafvonnissen.

Figuur 4.20 Hoofdtaken van het Openbaar Ministerie

► Opdracht 13 (individueel)

Sinds 1986 kent Aruba zijn eigen procureur-generaal.

- a. Wat zijn de taken van de procureur-generaal?
- b. Wie vervult de functie van procureur-generaal op Aruba momenteel?

Rechterlijke instanties

Alle rechtszaken (ook strafzaken) worden in eerste instantie door het Gerecht in Eerste Aanleg in Oranjestad behandeld. Als men het niet eens is met het uitgesproken vonnis door de rechter, kan men in hoger beroep gaan. Dit kan bij het Hof van Justitie, dat gevestigd is in Curaçao. Een keer per maand neemt de hofzitting op Aruba plaats. Bij het Hof van Justitie zijn drie rechters aanwezig die de zaak diepgaander onderzoeken en tot een nieuwe uitspraak komen.

Is men het nog steeds niet eens met het vonnis, dan kan men in cassatie gaan bij de Hoge Raad in Nederland. De Hoge Raad gaat kijken of het Hof goed gehandeld heeft, als het niet zo is dan vernietigt de Hoge Raad het vonnis van het hof. Het Gerecht in Eerste Aanleg, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Hoge Raad zijn de rechterlijke instanties.

1. Gerecht in Eerste Aanleg (1 rechter)
↓
HOGER BEROEP
↓
2. Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba (3 rechters)
↓
IN CASSATIE
↓
3. Hoge Raad der Nederlanden te Den Haag (9 rechters)

Figuur 4.21 De rechterlijke instanties op Aruba, uit Calbas 2b

► Opdracht 14 (duo's)

Wat is het verschil tussen in hoger beroep gaan en in cassatie gaan?

Figuur 4.22 Gerecht in eerste aanleg te Oranjestad

Het verloop van een rechtszaak

Nadat de politie een verdachte heeft opgepakt, wordt hij (of zij) verhoord. Alle informatie wordt opgeschreven in het proces-verbaal. De officier leest het proces-verbaal dat hij van de politie heeft gekregen. Welke wet is er overtreden? Heeft de verdachte dat expres gedaan? Als de officier het misdrijf ernstig genoeg vindt, zal hij de verdachte vervolgen.

Wanneer de officier een verdachte voor de rechter wil brengen, zal hij de verdachte een dagvaarding geven. Daarin staat onder andere waarom hij voor de rechter moet komen. Omdat rechtszaken vaak heel ingewikkeld zijn, is het voor een verdachte belangrijk dat deze bijgestaan wordt door iemand die alle regels en wetten kent. Dit is de advocaat van de verdachte. Iedere verdachte heeft het recht om zich door een advocaat te laten bijstaan. Als je daar geen geld voor hebt, betaalt de overheid een advocaat voor je.

De hoofdrolspelers in de rechtszaal zijn de rechter, de officier van justitie in de rol van aanklager en de verdachte met zijn advocaat. Verder is er een griffier die precies opschrijft wat er in de rechtszaal wordt gezegd. Er is ook politie om alles in de hand te houden.

De rechter opent de zitting en geeft het woord aan de officier (aanklager). De aanklager vertelt waar de verdachte van wordt verdacht. Vervolgens stelt de rechter vragen aan iedereen over wat er is gebeurd. Er kunnen ook getuigen en deskundigen worden gehoord. Als de rechter alles heeft gehoord wat er over de zaak te zeggen valt, geeft hij weer het woord aan de aanklager. Die gaat dan staan om zijn slotbetoog te houden. Hij vertelt nog eens wat er volgens hem allemaal is gebeurd en waarom hij vindt dat de verdachte een bepaalde straf moet krijgen. Daarna mag de advocaat zijn kijk op het gebeuren geven en uitleggen waarom de aanklager het helemaal verkeerd ziet. Hij kan bijvoorbeeld zeggen dat zijn cliënt helemaal niet schuldig is of dat zijn cliënt niet goed wist wat hij deed. Dit noemen we het pleidooi. Als laatste mag de verdachte nog iets zeggen. Hij kan dan bijvoorbeeld zeggen dat hij spijt heeft. Misschien is de rechter dan minder streng. Direct na de zitting doet de rechter uitspraak. De verdachte krijgt een straf opgelegd of wordt vrijgesproken.

Figuur 4.23 Gang van zaken tijdens een rechtszaak

De rechter bestudeert de zaak en spreekt zijn vonnis uit. De verdachte komt te weten wat zijn straf zal worden. Waarom wordt een verdachte gestraft? Een straf heeft eigenlijk twee functies. Aan de ene kant laat een straf aan de samenleving zien dat het plegen van strafbare feiten niet wordt getolereerd. Aan de andere kant moet de straf de dader ervan weerhouden/voorkomen het nog eens te doen.

Een Curaçaose boer Marcelo J. die geiten en schapen hield werd herhaaldelijk geplaagd door honden die zijn vee aanvielen. Op een dag waren acht van zijn geiten en schapen doodgebeten.

Hij belde de politie, maar die kwam niet. Vervolgens zag hij de hond van de burens uit zijn eigen tuin komen. De boer schoot de hond dood. Hierop deed de buurman (de eigenaar van de hond) aangifte. De politie arresteerde de boer. Hij zat 25 dagen vast.

Tijdens de rechtzaak moest de rechter twee dingen overwegen:

- Honden dienen niet los op straat te lopen, dat is wettelijk strafbaar.
- De eigenaar moet zorgen voor een goed afgesloten hek.

Figuur 4.24 Boer schiet hond dood

Alle strafbare feiten staan in wetten, in het Wetboek van Strafrecht. Het is onmogelijk te worden veroordeeld voor een feit dat niet strafbaar is op het moment dat het wordt gepleegd.

Op Aruba kennen we, als koninkrijkspartner, geen doodstraf maar wel levenslang. Soorten straffen die hier van toepassing zijn, zijn onder andere, geldboete, gevangenisstraf, ontnemen van rijbewijs, voorwaardelijke straf en alternatieve straf.

► Opdracht 15 (groepjes van zes)

Lees het waargebeurde verhaal van *figuur 4.24* door. Speel in een rollenspel de rechtszaak na. Zes leerlingen krijgen een rol. De rest van de klas vormt het publiek op de publieke tribune. Zij beoordelen na afloop de rollen en het verloop van de rechtszaak.

Rollen die verdeeld moeten worden, zijn:

1. De verdachte : je zult je vooral stil moeten houden tijdens de rechtszaak. Als de aanklager, de verdediger of de rechter je oproept tijdens het proces voor een verhoor, dan moet je opstaan (in het beklaagdenbankje gaan staan). Aan het einde mag jij je zegje nog doen.	2. De aanklager (officier van justitie): jij bent degene die de verdachte beschuldigt. Volgens de processen-verbaal van de politie is de verdachte duidelijk de dader. Je kunt getuigen oproepen, maar ook de verdachte zelf, om hen te ondervragen. Je vraagt naar de feiten, dus je stelt duidelijk gerichte vragen. Tijdens je slotbetoog vat je alles nog eens samen en eis je een straf.
3. De verdediger (advocaat): jij moet de verdachte verdedigen. Je moet proberen om de uitspraak van de rechter voor de verdachte zo gunstig mogelijk te laten zijn. Probeer de feiten op een rijtje te krijgen. Zorg ervoor dat meningen en vooroordelen van een getuige (ik denk dat de verdachte zus of zo) niet worden genoteerd als een feit; protesteer daartegen.	4. Een onafhankelijk persoon die recht spreekt (de rechter): deze moet aan het eind van de rechtszaak een oordeel vellen en een strafmaat bepalen. Verder is de rechter belast met een goede gang van zaken tijdens het proces. De rechter stelt vragen aan de verdachte en de getuigen. Aan het eind van de rechtszaak doet hij of zij uitspraak.
5. Iemand die het gezien heeft (getuige). Hierbij kun je alles vertellen wat je weet, maar je moet wel de waarheid vertellen. Als je bewust iets zegt wat niet waar is, dan betekent dat dat je meeneed pleegt. Op meeneed staat gevangenisstraf.	6. Iemand die onafhankelijke informatie kan geven (de getuige-deskundige): een specialist die als onderzoeker (politiedeskundige, arts) belangrijke informatie kan geven, waardoor er helderheid in een rechtszaak kan komen.

Schrijf de verschillende straffen op die de verschillende rechters uiteindelijk gegeven hebben. Geef ook je mening ten aanzien van de straffen.

Vind je de rechter te streng of juist niet? Waarom vind je dat?

Nadat alle groepen geweest zijn, zal je docent laten weten wat de uiteindelijke straf geweest is.

► Extra opdracht (duo's)

Onderzoek op het internet hoe de rechterlijke macht in Venezuela in elkaar zit. Zet de gegevens die je vindt om in een Power Point presentatie van 5 minuten. Zorg ervoor dat duidelijk de verschillen en overeenkomsten tussen de rechterlijke macht van Aruba en die van Venezuela gepresenteerd worden. Ga de gegevens, die je gevonden hebt, omzetten in een „PowerPoint“ presentatie van 5 minuten. Zorg ervoor dat duidelijk de verschillen en overeenkomsten tussen de rechterlijke macht van Aruba en die van Venezuela gepresenteerd worden.

SAMENVATTING

Maak een samenvatting waarin je omschrijft hoe de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht er sinds 1986 op Aruba uitziet.

Begrippenlijst hoofdstuk 4

Ambtenarenzaken: een meningsverschil tussen overheid en werkgever en/of werknemer.

Burgerlijke zaken: zie civiele zaken.

Civiele zaken: zaken waarin mensen of organisaties het oneens zijn over hun onderlinge rechten en plichten.

Gevolmachtigde minister: minister die zorgt voor de belangen van Aruba binnen het koninkrijk en woonachtig is in Nederland.

Grondrechten: rechten van individuele burgers tegenover de staat en (in mindere mate) tegenover elkaar.

Koninkrijkspartners: landen die gelijkwaardige partners zijn in het koninkrijk.

Landsverordening: ook wel wet genoemd. Een landsverordening is een besluit dat gezamenlijk door de regering en de Staten genomen is, volgens een procedure zoals omschreven in de staatsregeling van Aruba.

Ministeriële verantwoordelijkheid: het door de ministers verantwoorden van hun werk ten opzichte van de Statenleden.

Minister-president: ook wel premier genoemd. De leider van de regering.

Motie van wantrouwen: een uitspraak waarin aangegeven wordt dat er geen vertrouwen meer is.

Openbaar Ministerie: de instantie die bepaalt welke verdachten voor de strafrechter komen.

Oppositiepartijen: zitten wel in het parlement maar maken niet deel uit van de regering.

Premier: zie minister-president.

Procureur-Generaal: hoofd van het Openbaar Ministerie.

Rechtsstaat: een staat waarvan de macht gereguleerd en beperkt wordt door het recht.

Regeringspartijen: partijen die in het kabinet vertegenwoordigd zijn.

Rijkswet: een wet waarin alle koninkrijksaangelegenheden zijn vastgelegd.

Staatsregeling: de grondwet van Aruba.

Strafzaken: zaken waarbij een wet overtreden is.

Vertrouwensregel: het recht van het parlement om het vertrouwen in een minister op te zeggen.

Hoofdstuk 5: Praktische opdracht

In dit laatste hoofdstuk ga je een praktische opdracht uitvoeren. Het is de bedoeling dat je een onderwerp op het gebied van staatsinrichting verder gaat onderzoeken. Naast het opdoen van kennis en vaardigheden over dit onderwerp leer je ook algemene en geschiedkundige vaardigheden te gebruiken. Denk maar eens aan het verzamelen en verwerken van informatie, of het interpreteren van bronnen. Ook je sociale vaardigheden worden getoetst, je moet namelijk gaan samenwerken in een groep van twee of drie leerlingen.

Figuur 5.1 Ondertekening van het Statuut door premier E. Jonckheer van de Nederlandse Antillen terwijl Juliana van de troon toekijkt, 15 december 1954

Fasen van onderzoek doen

In *figuur 5.2* zie je welke fasen en activiteiten je tijdens het uitvoeren van de praktische opdracht gaat doen. Er staan drie vaste begeleidingsmomenten met je docent gepland:

1. na het formuleren van de hoofd- en deelvragen en hypothese;
2. na het maken van het plan van aanpak;
3. nadat je de antwoorden op de hoofd- en deelvragen geformuleerd hebt en het resultaat met de hypothese vergeleken hebt.

1. De voorbereiding (3 lesuren)		
• <i>het opstellen van een logboek.</i>		Kopieermap* 1
STAP 1	Het kiezen van een onderwerp en het formuleren van de hoofd- en deelvragen en hypothese. OVERLEG MET DOCENT	Kopieermap 2
STAP 2	Het opstellen van een plan van aanpak. OVERLEG MET DOCENT	Kopieermap 3
De uitvoering (7 lesuren)		
STAP 3	Het verzamelen van informatie.	Kopieermap 4
STAP 4	Het ordenen, bewerken en analyseren van informatie.	Kopieermap 5

* In de kopieermap vind je informatie over hoe je de verschillende activiteiten moet uitvoeren.

STAP 5	Het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen. Het vergelijken van hypothese met resultaat. OVERLEG MET DOCENT	
•	<i>het bijhouden van het logboek.</i>	Kopieermap 1
2. De afsluiting (5 lesuren)		
STAP 6	Het formuleren en beargumenteren van een eigen mening.	
STAP 7	Het maken van een schriftelijk verslag.	Kopieermap 6
•	<i>het bijhouden van het logboek.</i>	Kopieermap 1
De evaluatie (1 lesuur)		
STAP 8	Het terugblikken op de praktische opdracht.	Kopieermap 7
•	<i>het bijhouden van het logboek.</i>	Kopieermap 1

Figuur 5.2. Fasering praktische opdracht

Cijferbepaling:

Voor de gehele opdracht kun je 100 punten scoren.

De helft van de punten kun je behalen voor de vakinhoud, het vakspecifieke gedeelte, de eigenlijke opdracht.

De overige punten worden gegeven voor:

1. de manier waarop je de opdracht hebt verwerkt (algemene vaardigheden);
2. de kwaliteit van het schriftelijk verslag van de praktische opdracht.

De verschillende onderdelen waarop je beoordeeld wordt, kun je vinden in figuur 5.3. Het beoordelingsmodel.

ALGEMENE VAARDIGHEDEN:	Aantal punten	Logboek	Verslag
• Is het plan van aanpak realistisch?	5	x	
• Wordt het logboek goed gebruikt?	10	x	
• Worden de begeleidingsmomenten zinvol benut?	5	x	
• Is er een goed zicht op het verloop van het proces van het onderzoek? Is er een realistisch beeld ten aanzien van het bereikte product?	5	x	Evaluatie
VAKINHOUD:			
• Worden de problematiek en de vakinhoudelijke achtergronden begrepen?	5		Inleiding
• Sluiten de hoofdvraag, deelvragen en hypothese op elkaar aan?	5		Inleiding
• Is er sprake van diepgang bij de uitwerking van het onderwerp?	10		Hoofdtypekst
• Worden bij de uitvoering de hoofd- en deelvragen op de juiste manier beantwoord?	10		Hoofdtypekst
• Sluit de conclusie aan bij de geformuleerde hypothese?	5		Conclusie
• Wordt de conclusie voldoende uitgelegd?	10		Conclusie
• Wordt de eigen mening over de hoofdvraag voldoende uitgelegd?	5		Conclusie
HET SCHRIFTELIJK VERSLAG:			
• Ziet het schriftelijk verslag er qua uiterlijke verzorging netjes uit (lay-out, kantlijnen, omvang)?	5		x
• Is het schriftelijk verslag in begrijpelijke taal geschreven? Is het taalkundig juist? Is de spelling en interpunctie juist?	5		x
• Is de keuze voor de titel correct? Ziet de titelpagina er verzorgd en aantrekkelijk uit? Is alle benodigde informatie vermeld?	5		Titelpagina
• Is de structuur van het verslag helder en overzichtelijk? Komen de titels van de hoofdstukken overeen met de juiste paginanummers?	5		Inhouds-opgave
• Worden de bronnen correct vermeld?	5		Bronnenlijst

Figuur 5.3. Het beoordelingsmodel

Doel van de opdracht

De bedoeling is dat je door het uitvoeren van deze praktische opdracht meer te weten komt over de afspraken die gemaakt zijn ten aanzien van koninkrijksaangelegenheden.

Werkwijze

- Je gaat straks (in je groepje) zelf een hoofdvraag bedenken die over koninkrijksaangelegenheden gaat. Als je in een groep van twee leerlingen werkt, formuleer je twee deelvragen die je verder onderzoekt. In een groep van drie leerlingen formuleer je drie deelvragen. Je mag hierbij ook de hoofd- en deelvragen aanhouden die als voorbeeld genoemd worden in kopieermap 2.
- Voor het verdere verloop van je onderzoek kun je het beste de fasering van figuur 5.2. aanhouden.
- De kopieermap is in het bezit van je docent. Je vindt hier extra informatie over koninkrijksaangelegenheden en extra informatie over hoe je onderzoek moet doen.
- Voor het uitvoeren van de praktische opdracht staan in ieder geval 16 lesuren gepland. Het kan zijn dat je ook buiten de lesuren tijd moet besteden aan de praktische opdracht.

De opdracht: koninkrijksaangelegenheden

In paragraaf 4.1. heb je geleerd dat in het Statuut, alle zaken die alle landen binnen het Nederlands Koninkrijk aangaan, koninkrijksaangelegenheden genoemd worden. Deze zijn vastgelegd in een Rijkswet. Denk hierbij aan zaken als:

- de verdediging van het koninkrijk; defensie (bijvoorbeeld kustwacht en marinierskazerne);
- buitenlandse betrekkingen (bijv. sluiten van verdragen, internationale kwesties);
- nederlandschap (één nationaliteit: de Nederlandse, paspoort);
- et cetera.

Kies een onderwerp uit dat over koninkrijksaangelegenheden gaat. Bedenk hierover een vraag waar je verder onderzoek naar wil gaan doen.

NB Van de drie hier bovenstaande onderwerpen is informatie in de kopieermap te vinden. Je mag uiteraard ook een andere koninkrijksaangelegenheid uitkiezen om verder onderzoek naar te doen.

Begrippenlijst

	Paragraaf
10-10-10	3.3
Aristocratie	1.2
Absolutisme	2.1
Adel	2.1
Autonomie	3.2
Ambtenarenzaken	4.3
Bestuurscollege	3.2
Burgerlijke zaken	4.3
Burgerrecht	1.1
Civile zaken	4.3
Constitutie	2.3
Constitutionele monarchie	2.3
Democratie	1.2
Eilandgebied	3.2
Eilandsraad	3.2
Franse Revolutie	2.2
G.F. (Betico) Croes	3.3
Gedeputeerden	3.2
Geestelijkheid	2.1
Gevolmachtigde minister	4.2
Gezaghebber	3.1
Gouverneur	3.1
Grondrechten	4.1
Grondwet	2.2
Henny Eman	3.2
Idealen	3.3
Indirecte democratie	2.3
Koloniale Raad	3.1
Koninkrijkspartners	4.1
Krijgsgevangenen	1.1
Landraden	3.1
Landsverordening	4.1
Liberalen	2.3
Middeleeuwen	2.1
Ministeriële verantwoordelijkheid	4.2
Minister-president/premier	4.2
Monarchie	1.2
Motie van wantrouwen	4.2
Onafhankelijkheid	3.2
Openbaar Ministerie	4.3
Ongelijkwaardigheid	1.1

Oppositiepartijen	4.2
Parlement	2.3
Parlementaire democratie	2.3
Politiek	1.1
Premier	4.2
Procureur-Generaal	4.3
Raad van Politie	3.1
Raad van Vijfhonderd	1.2
Rechtsstaat	4.1
Regeringspartijen/oppositiepartijen	4.2
Republiek	2.2
Rijkswet	4.1
Separacion-beweging	3.2
Slaven	1.1
Staatsregeling	4.1
Stadstaat	1.1
Standensamenleving	2.1
Status Aparte	3.3
Statuut	3.2
Staten-Generaal	2.2
Staten van de Nederlandse Antillen	3.2
Strafzaken	4.3
Thorbecke	2.3
Trias Politica	2.2
Volksraadpleging	3.3
Volksvergadering	1.2
Vroegmoderne/Nieuwe Tijd	2.1
Vertrouwensregel	4.2

Tijdbalk Staatsinrichting Bahul

Periode	Jaar	Gebeurtenissen
Oudheid	+/- 800 vc	Opkomst aristocratie in Griekenland
	+/- 600 vc	Opkomst van de democratie in Athene
	+/- 300 vc	Val van het oude Griekenland
	+/- 200 vc	Opkomst van het Romeinse Rijk
	+/- 50 vc	Julius Caesar wordt machtig
	+/- 500 nc	Val van het Romeinse Rijk
Middeleeuwen	+/- 500-1100 nc	Periode van verval
	+/- 1100-1500 nc	Stabiliteit in Europa komt enigszins terug
Middeleeuwen/ Vroegmoderne/ Nieuwe Tijd	+/- 1500	Christoffel Columbus en andere ontdekkingsreizigers veroveren delen van de nieuwe wereld
Vroegmoderne/Nieuwe tijd	1499	Ontdekking van Bonaire en Curaçao door de Spanjaarden
	1629-1674	West-Indische Compagnie
	1600	Opkomst absolute koningen
	1643	Lodewijk XIV wordt koning
	1789	Franse Revolutie
	1795	Slavenopstand in Curaçao (Tula)
Moderne/Nieuwste tijd Het Nederlandse Rijk (De Kolonie Curaçao) 1815 - 1949	1815	Nieuw bestuur van Kolonie Curaçao
	1831	Vrije burgers in Kolonie Curaçao kregen burgerrecht
	1845	Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius werden bij de Kolonie Curaçao gevoegd.
	1848	Nieuwe grondwet in Nederland (Thorbecke)
	1924	Komst olie-industrie Aruba
	1945	Lindoro C. Kwartsz Eerste Arubaanse gezaghebber
	1948	Ronde Tafel Conferentie Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao en onderhoorigheden
	1949	Onafhankelijkheid Nederlands-Indië (Indonesië)
	1951	Eilandenregeling Nederlandse Antillen
	1952	Ronde Tafel Conferentie
	1954	Ronde Tafel Conferentie
	1954	Het nieuwe Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden
	1969	Opstand arbeiders Wescar Curaçao
	1975	Suriname treedt uit het koninkrijk
	1976	Aruba eigen vlag en volkslied
	1977	Arubaanse delegatie onderhandeld in Nederland voor Status Aparte
	1983	Ronde Tafel Conferentie waarbij Nederland akkoord gaat met Status Aparte
	1985	Eerste Statenverkiezing Aruba
	1986	Het eilandgebied Aruba treedt uit de Nederlandse Antillen en wordt een autonoom land binnen het koninkrijk.
	1995	Eis voor totale onafhankelijkheid werd geschrapt
	2010	Opheffing van de Nederlandse Antillen
Koninkrijk der Nederlanden (Aruba is een eilandgebied van de Nederlandse Antillen) (1954-1986)		
Koninkrijk der Nederlanden (Aruba als land) 1986-.....		